

HORITZÓ 2014

El futur que vol decidir el poble català.

CATALUNYA ESPANYA

300 anys d'una entesa impossible.

GUERRA DE SUCCESSION

1714: El conflicte que va acabar amb les llibertats de Catalunya.

NACIÓ MIL·LENÀRIA

Les aportacions del poble català al llarg de la història.



CATALONIA CALLING EL MÓN HO HA DE SABER

SÀPIENS



**CATALONIA
CALLING**
EL MÓN HO HA DE
SABER

EL MÓN HO HA DE SABER

Realització editorial: Sàpiens Publicacions ©
www.sapiens.cat

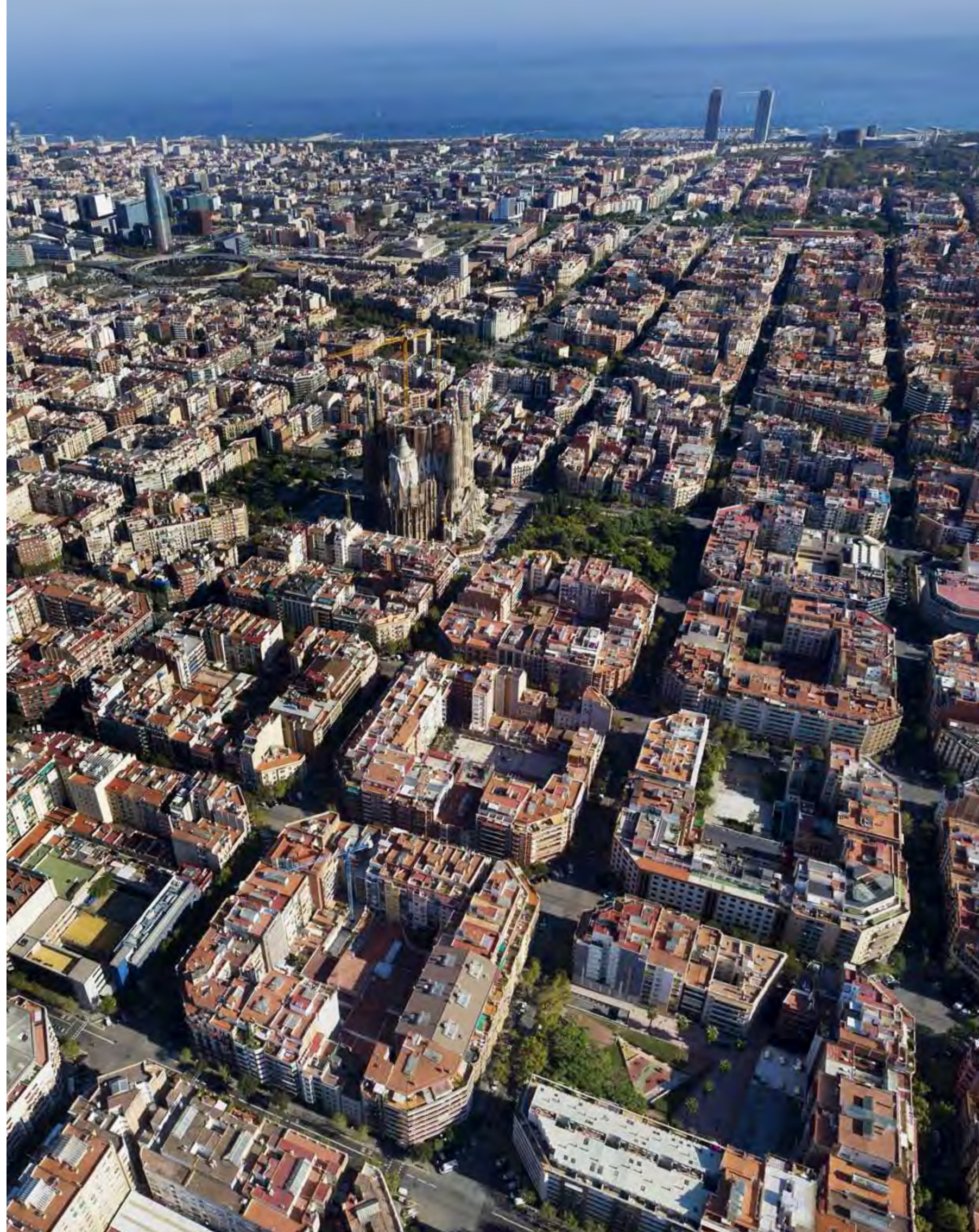
ISBN: 978-84-616-6452-8
Dipòsit Legal: B. 27278-2013

Impressió: Rotocayfo (Impresia Ibérica)

SÀPIENS

UNA NACIÓ ANOMENADA CATALUNYA

Des del naixement de la nació fins al passat Onze de Setembre, Diada Nacional de Catalunya, en què més d'1.600.000 ciutadans van participar en una cadena humana per la llibertat, han passat més de mil anys. En aquest temps, durant set-cents anys, Catalunya ha estat sobirana, i en els últims tres-cents ha format part d'un estat —l'espanyol— que, massa sovint, ha intentat anorrear la seva identitat cultural i nacional.



...I UNA CAPITAL ANOMENADA BARCELONA

Barcelona és una de les ciutats europees més ben posicionades tecnològicament, més atractives per als negocis i amb millor qualitat de vida, segons destaquen informes de prestigioses consultores europees i americanes.

CATALUNYA EN 10 DADES

- 1 **Situació geogràfica:** nord-est de la península Ibèrica
- 2 **Capital:** Barcelona
- 3 **Població:** 7.565.603 habitants (2012)
- 4 **Superfície:** 32.107 km²
- 5 **PIB:** 197.919 milions d'euros (2012)
- 6 **PIB per capita:** 27.053 euros
- 7 **Taxa d'immigració:** 15,7% (2011)
- 8 **Govern:** Generalitat de Catalunya
- 9 **Llengües oficials:** català i castellà (i occità a la Vall d'Aran)
- 10 **Esperança de vida:** 81 anys

Altombant del segle X, el comte Borrell, descendent del fundador del Casal de Barcelona Guifré el Pelós, va aconseguir que uns comtats de l'imperi Carolingi situats al nord-est de la península Ibèrica posessin fi al poder dels reis francs i emprenguessin el seu propi camí. Tot i que és una missió impossible posar data de naixement a una comunitat nacional, aquest és el moment en què els especialistes consideren que es va accelerar la llarga marxa cap a la independència. I així, en els temps convulsos de les lluites de frontera amb els sarraïns, s'aniria bastint un territori entre els Pirineus i el mar, amb capital a l'antiga ciutat romana de Barcino (Barcelona), que amb el temps es va convertir en una nació anomenada *Catalunya*.

LES PRIMERES NACIONS UNIDES

“Sóc català. Catalunya va ser la nació més gran del món. I us explicaré per què. Catalunya va tenir el primer parlament molt abans que Anglaterra. I fou al meu país on hi hagué les primeres Nacions Unides.” Així s'expressava el violoncel·lista Pau Casals en el discurs per agrair la medalla de la pau que li acabaven d'atorgar per la seva tasca humanitària. Era el 24 d'octubre del 1971 i el cèlebre músic parlava davant de l'Assemblea General de les Nacions Unides, a Nova York.

Casals, que ja portava dècades exiliat per culpa del feixisme i que sempre havia treballat per la defensa de la pau i la llibertat, no va desapropiar aquella plataforma privilegiada per intentar explicar al món què era Catalunya. I per fer-ho, va remuntar-se al segle onzè, quan van reunir-se a Toluges (“avui França, però aleshores Catalunya”, en paraules del músic) eclesiàstics, nobles i gent del poble per parlar de pau o, millor dit, per parlar de com limitar la violència feudal. Aquella assemblea de pau i treva va materialitzar un pioner corrent jurídic i polític europeu. I encara que aquella institució no fos un parlament, sí que s'hi reflectia l'esperit de les futures Corts catalanes, que van veure la llum el 1283 —dotze anys abans que el Parlament anglès.



“SÓC CATALÀ. CATALUNYA HA ESTAT LA NACIÓ MÉS GRAN DEL MÓN. I US EXPLICARÉ PER QUÈ. CATALUNYA VA TENIR EL PRIMER PARLAMENT DEMOCRÀTIC MOLT ABANS QUE ANGLATERRA. I FOU AL MEU PAÍS ON HI HAGUÉ LES PRIMERES NACIONS UNIDES”

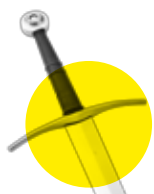
—Pau Casals. 1971

Seu de l'ONU a Nova York. 1971



Catalunya i Aragó: Esposalles del comte de Barcelona, Ramon Berenguer IV, i Peronella, filla del rei d'Aragó, embrió de la futura confederació catalanoaragonesa.

897



El mite del Conqueridor: El rei Jaume I entra victoriós a Mallorca. Nou anys després conquereix València.

1213



Sicília, catalana: Pere II el Gran arriba a Palerm i l'illa s'incorpora a la Corona catalanoaragonesa.

1282

El gran narrador medieval: Ramon Llull publica en català 'El llibre de les meravelles', que conté tot el saber del seu temps.

1289



El compromís de Casp: La mort del rei Martí l'Humà sense descendència obre una crisi successòria que acaba amb el castellà Ferran I com a rei de la Corona catalanoaragonesa.

1359



Els Reis Catòlics: Amb la unió matrimonial del rei de Catalunya i Aragó, Ferran, i la reina de Castella, Isabel, les dues corones es van confederar.

1412



Joanot Martorell: Es publica a València 'Tirant Lo Blanc', un dels màxims exponents de la literatura cavalleresca.

1490

El fundador de Catalunya: Considerat el pare de la nació, Guifré el Pilós mor en un combat amb els sarraïns.



La fi del somni occità: Pere I el Catòlic mor a la batalla de Muret, fet que liquida el projecte de crear un estat a banda i banda dels Pirineus.



1229



FUNDADOR D'UN NOU PAÍS

Guifré el Pelós és una d'aquelles figures universals per partida doble, des del punt de vista històric i llegendari. Històricament, Guifré va ser un comte que va aconseguir articular un territori entre els Pirineus i el mar, amb capital a Barcelona. D'altra banda, és un personatge llegendari del qual s'explica que, en una batalla en què va ser ferit, un dels reis francs va posar els dits a la seva ferida i els va escampar sobre l'escut daurat del comte. Segons la llegenda, aquest va ser l'origen de la bandera quadrí barrada catalana.



“A DESPIT DE LLUR VALOR I DE LLUR AMOR EXTREMAT A LA LLIBERTAT, [ELS CATALANS] HAN ESTAT SUBJUGATS EN TOTS ELS TEMPS” Voltaire, 1751

L'entramat institucional català va estar caracteritzat fins a la derrota del 1714 pel *pactisme*, és a dir, per una fórmula de repartiment de la sobirania entre el rei i els representants de les Corts. Aquesta fórmula limitava, a diferència del que passava a Castella, el poder dels monarques, que havien de consensuar les seves decisions més transcendents. I va ser aquest mateix sistema —que es va anar repetint a tots els territoris d'una Corona catalanoaragonesa de caire confederal— el que va deixar empremta en l'evolució de Catalunya. Una Catalunya, centre i motor de la Corona, que en l'època medieval va estar marcada per les seves relacions comercials arreu de la Mediterrània.

UNA ACTITUD ECONÒMICA MODERNA

“Aquesta és una ciutat petita i bella, estesa damunt la costa. De tot arreu s'hi reuneixen marxants amb llurs productes: des de Grècia, Pisa, Gènova, Sicília, Alexandria —a Egipte—, fins a Palestina, Àfrica i de totes llurs costes” va escriure, en el segle XII, el viatger jueu Benjamí de Tudela al seu pas per Barcelona. Aquesta percepció sintetitza l'actitud econòmica moderna del poble català des de l'inici dels seus temps, tant de portes endins (cosmopolitisme, en diríem ara) com de portes enfora (globalització).

Quan Tudela va passar per Barcelona, els catalans, a més d'hostilitats i rivalitats, ja mantenien intercanvis comercials fluïts amb els genovesos —el primer tractat comercial es remuntava al 1127—, però encara no havien redactat el *Llibre del Consolat de Mar*, que es va convertir en la pedra angular que regiria el dret comercial marítim dels catalans i de la resta de potències de l'època. Entre el dinamisme comercial i les conquestes militars del rei Jaume I i els seus successors a la Mediterrània, no és estrany que en el segle XIII la primera potència marítima occidental fos la catalana, ni que Catalunya tingués una de les millors —i

ahora més temibles— infanteries del món, els anomenats *almogàvers*, que van conquerir territoris a mata-degolla a les llunyanes Grècia i Turquia.

L'ESPERIT CULTURAL DE CATALUNYA

Però més enllà d'haver contribuït a assentar bases jurídiques a Europa i d'haver col·laborat a regular les relacions marítimes a la Mediterrània, les aportacions catalanes més significatives s'han donat tradicionalment en l'àmbit de la cultura. Ho ha propiciat, especialment, la seva situació geogràfica, oberta tant a Europa com als països mediterranis, que ha permès que hi penetressin amb força tots els corrents artístics (des del romànic o el gòtic fins al modernisme) i de pensament.

Com a la resta de països europeus, la cultura durant bona part de l'època medieval va estar focalitzada als centres monàstics. A Catalunya, un dels monestirs més importants va ser el de la vila de Ripoll, que disposava d'una de les primeres biblioteques de l'edat mitjana de què es té coneixement. Va ser en aquest cenobi on, a la darreria del segle X, va passar uns quants anys preparant la seva gran obra sobre matemàtiques el futur papa Silvestre II.

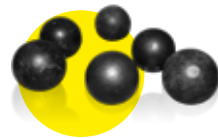
Dos altres focus culturals d'influència catalana a l'època van ser la ciutat de Tolosa —el bressol dels trobadors— i la universitat de Montpeller. Sense anar més lluny, d'aquest gran centre del saber en van sortir dos grans noms: Arnau de Vilanova i Ramon Llull. El primer va ser un dels metges més rellevants de l'edat mitjana i va contribuir a posar les bases de la química moderna; i el segon va desenvolupar una obra filosòfica i científica de gran incidència a Europa en llengua vernacle (en lloc del llatí habitual). De fet, si la literatura catalana va ser una de les pedres fundacionals de la cultura europea va ser sobretot gràcies a aquest gran escriptor.



La guerra dels Segadors: Esclata el conflicte que enfronta Catalunya i la monarquia hispànica fins al 1659.



Catalunya, amb Carles d'Àustria: Arran del pacte de Gènova amb els anglesos, els catalans entren a la guerra de Successió.



L'invent del submarí: 'Ictineo I', el submarí inventat per Narcís Monturiol, fa la primera immersió al port de Barcelona.



El Dr. Clua i el còlera: L'il·lustre bacteriòleg català Ferran Clua descobreix el vaccí contra el còlera.



1492

1640

1659

1705

1714

1778

1859

1882

1885

1886

Habemus papam: El valencià Roderic de Borja és nomenat papa amb el nom d'Alexandre VI. És el segon papa catalanoparlant de la història.



Catalunya, esquarterada: El tractat dels Pirineus entre França i Espanya comporta la mutilació de Catalunya, que perd el comtat del Rosselló i part de la Cerdanya.

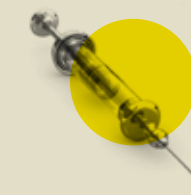


La fi de l'Estat català: Després de catorze mesos de bombardejos continus, Barcelona capitula davant les tropes francoespanyoles.

Fer Les Amèriques: Amb la liberalització del comerç amb Amèrica, les exportacions catalanes (sobretot, aiguardents i teixits) no van parar de créixer.



La Sagrada Família: Es col·loca la primera pedra del temple expiatori d'Antoni Gaudí, el màxim exponent del modernisme català.



'Canigó': El poeta Jacint Verdaguer publica un dels poemes clau de la Renaixença catalana.

ROMÀNIC SINGULAR

El pantocràtor de Sant Climent de Taüll és un dels símbols del romànic català. Es tracta d'un estil artístic nascut ara fa uns mil anys a les esglésies dels Pirineus i els seus màxims exponents es troben al Museu Nacional d'Art de Catalunya.



LA FI DEL CASAL DE BARCELONA

En el temps en què van viure Vilanova i Llull, Catalunya havia anat creixent fins a aconseguir una posició cabdal en els països mediterranis. Durant el segle XIV, la bandera amb les quatre barres vermelles del rei catalanoaragonès onejava no solament als seus territoris tradicionals (Catalunya, illes Balears, València i Aragó), sinó també als posteriorment conquerits (Sicília, Sardenya, Nàpols i Atenes).

Però les crisis dels segles XIV i XV (males collites, pesta negra, guerres, fams...) van frenar el creixement de l'activitat econòmica. A tot això cal sumar-hi un altre fet transcendent en la història de Catalunya. El 1410, Martí l'Humà, l'últim rei del Casal de Barcelona, va morir sense descendència i la dinastia castellana dels Trastàmara va ser qui va recollir el ceptre. Amb aquesta dinastia, amb qui les institucions catalanes van tenir grans enfrontaments a causa dels continuats intents de limitar el seu poder, la cultura va viure una esplendor extraordinària, sobretot al regne de València, amb autors com Ausiàs Marc o Joanot Martorell (autor de *Tirant lo Blanc*).

Malgrat les fortes tensions, i fins i tot una llarga guerra civil de deu anys, ni Catalunya ni les seves institucions no van morir amb cap dels reis Trastàmara. Ni tan sols van estar en perill amb el casament del rei de Catalunya i Aragó, Ferran, amb la reina de Castella, Isabel, el 1469. I és que, tot i alguns corrents historiogràfics espanyols utilitzin aquesta unió per forjar el *naixement* d'Espanya, en realitat, durant el regnat dels Reis Catòlics les corones no es van fusionar, sinó que van formar part d'una monarquia composta que es va organitzar sobre una base confederal. És a dir, no es va produir cap mena d'integració fiscal, jurídica, monetària, institucional, cultural o legal, sinó que cada un dels territoris va continuar mantenint la seva sobirania.

No va ser fins més de dos segles més tard que va arribar el cop demolidor contra la pervivència de la nació catalana, amb la caiguda de Barcelona l'11 de setembre del 1714

LA VOCACIÓ INTERNACIONAL DE CATALUNYA

- 1 Catalunya va ser la primera comunitat europea que va obrir una delegació a Brussel·les (1986), justament el mateix any en què Espanya va entrar a la UE.
- 2 Catalunya va ser el primer govern subestatal que va signar acords amb l'ONU (2005).
- 3 El Govern de Catalunya té més d'una trentena d'oficines dedicades a la internacionalització de les empreses catalanes escampades per tot el món.
- 4 Barcelona, amb un centenar de consolats estrangers acreditats, incloent-hi les delegacions del Quebec i Flandes, és la tercera ciutat del món que no és capital d'estat, després de Nova York i Hong Kong, amb un nombre més alt de consolats estrangers.
- 5 Barcelona és la seu internacional de la Unió per la Mediterrània.



Palau de la Música Catalana

—podreu llegir-ne els detalls en el dossier que hi ha a continuació. Aleshores, els catalans van entendre què volia dir el dret de conquesta i restar a mercè de la voluntat absolutista d'un rei, que va liquidar les seves institucions, incompatibles amb l'origen diví dels seus drets.

L'ANHEL DE LLIBERTAT

En els darrers tres-cents anys, la voluntat creadora i emprenedora del poble català, i també la vocació democràtica i internacional han anat ressorgint en nombrosos moments. En el segle XVIII, i només unes dècades després de la gran desfeta del 1714, Barcelona esdevindria un dels principals centres de manufactura europea i també un dels grans punts de producció i distribució de vins i aiguardents arreu del món. En el segle XIX prenia força la Renaixença, un desvetllament cultural que arribaria a l'excel·lència amb el modernisme a la primera del segle XX. Modernisme literari. Modernisme musical. I, sobretot, modernisme arquitectònic, amb Antoni Gaudí com a màxim exponent. Catalunya, a diferència d'Espanya, tornava a moure's al ritme d'Europa com havia fet segles abans i, de vegades, es posava al capdavant, com en les avantguardes pictòriques, amb figures com Salvador Dalí, Joan Miró o Antoni Tàpies.

Durant la Primera Guerra Mundial, centenars de voluntaris catalans van enrolar-se a l'Exèrcit francès per defensar les democràcies occidentals contra l'autoritarisme dels vells imperis centrals i, de retruc, reivindicar la identitat catalana davant la comunitat internacional. En la Segona Guerra Mundial, l'espia català Joan Pujol *Garbo* va contribuir, decisivament, a l'èxit del desembarcament aliat a Normandia. Això passava dos mesos abans que un grup de republicans catalans —i espanyols— participessin en l'alliberament de París dels nazis. En la guerra dels Balcanes, als anys noranta del segle XX, quan la ciutat de Sarajevo era durament assetjada per les tropes sèrbies, els primers combois humanitaris que hi van arribar havien sortit de Barcelona.

Catalunya i els seus ciutadans no són ni millors ni pitjors que els de la resta de territoris del món. Tampoc la seva història és un model de virtuts sense màcula. Les conquestes, la violència, la supèrbia o les renúncies hi han estat presents al llarg del passat convuls que ens ha tocat viure. Però sí que cal reconèixer alguna cosa a una nació que ha hagut de viure tres-cents anys sense un estat propi; que ha vist bombardejada sovint la seva capital, Barcelona, i que, en el darrer segle ha hagut de suportar dues dictadures —la de Franco va durar gairebé quatre dècades— que intentaren anorrear la identitat cultural i nacional dels catalans.

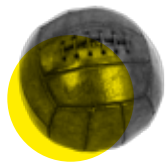
El que s'ha de reconèixer a aquesta nació anomenada Catalunya és la tenacitat per sobreviure per damunt de les adversitats. Una tenacitat que, tres-cents anys després del gran desastre, esperem que ens condueixi a recuperar la llibertat i a construir un estat propi a l'Europa del segle XXI. ▶

L'origen del Barça:

El suís establert a Catalunya Joan Gamper funda el club esportiu més universal.



1899



1931

La República Catalana: El militar i polític Francesc Macià proclama la República Catalana, d'efímera durada.



1936

Aixecament franquista: El cop d'estat franquista és derrotat a Catalunya, però no a la totalitat de l'Estat. S'inicia una guerra civil que durarà quasi tres anys.



1940

Companys, afusellat: El president de la Generalitat Lluís Companys és afusellat al castell de Montjuïc per ordre de Franco.



1975

La mort de Franco: Havent patit una llarga agonia, Francisco Franco mor al llit després de trenta-sis anys de dictadura.



1977

Aires de llibertat: Aquest any es poden celebrar les primeres eleccions democràtiques i es reinstaura la Generalitat de Catalunya.



2013

Declaració solemne: El Parlament de Catalunya acorda iniciar el camí que ha d'acabar amb una consulta democràtica perquè els catalans puguin elegir el seu futur.

DOSSIER

300 ANYS CATALUNYA ESPANYA

Les reivindicacions dels catalans per recuperar i mantenir les seves institucions i la seva llengua, i també per aconseguir un tracte fiscal just i unes millors infraestructures, han tensat, molt sovint, les relacions entre Catalunya i Espanya. A vegades, fins i tot, l'anhel de més autogovern dels catalans ha estat esclafat a cop de bombardejos. Els cinc articles que teniu a continuació contenen les claus per entendre aquestes divergències.



23 D'OCTUBRE
DEL 1977

Aquell dia, una multitud
es va congrega a
la plaça de Sant Jaume
de Barcelona per
celebrar el retorn
a Catalunya de Josep
Tarradellas, president
de la Generalitat
a l'exili des del 1954.



07

LA LLUITA PER L'AUTOGOVERN

Catalunya té dues institucions fonamentals: La Generalitat i el Parlament. Totes dues van néixer en temps medievals i van operar amb normalitat fins a la seva abolició, el 1716. A partir d'aquell moment, es van esmerçar grans esforços a reinstaurar-les. La fita es va assolir breument el 1931 i, definitivament, el 1977, després d'una guerra civil i una llarga dictadura. Més d'una trentena d'anys després, aquest model d'autogovern resulta insuficient per les necessitats actuals, però l'Estat espanyol no sembla disposat a acceptar els mecanismes democràtics que permetrien revisar-lo.

LA PLAÇA DE SANT JAUME,

epicentre de la vida política catalana, ocupa el lloc de l'antic fòrum romà i està envoltada d'edificis gòtics i renaixentistes, com el Palau de la Generalitat de Catalunya.

És el dia 23 de maig del 1992. La plaça de Sant Jaume, epicentre de la vida administrativa de Barcelona, és plena de gom a gom. Tothom mira cap al balcó del Palau de la Generalitat, la seu del Govern català, on un jove Pep Guardiola acaba de prendre el micròfon: "Ciudadans de Catalunya, ja la tenim aquí!", crida Guardiola referint-se a la primera Copa d'Europa que ha guanyat el F. C. Barcelona en la seva història. La plaça vibra d'emoció. Guardiola acaba de recordar un moment clau de la història de Catalunya: el del retorn de qui va ser el president del Govern català a l'exili bona part dels quaranta anys de dictadura franquista: Josep Tarradellas.

"Ciudadans de Catalunya, ja sóc aquí!", va cridar Tarradellas des del balcó de la Generalitat l'octubre del 1977. Feia quatre mesos que havien tingut lloc les primeres eleccions democràtiques a l'Estat espanyol des del febrer del 1936. El seu resultat electoral va representar una mostra més de la singularitat de la societat catalana respecte de la resta de l'Estat espanyol, ja que el partit que havia resultat guanyador en el conjunt de l'Estat, la Unió de Centro Democrática d'Adolfo Suárez, a Catalunya havia quedat en quarta posició. A Catalunya, més del 50% dels votants havien optat pels dos partits d'esquerres, el PSC (partit dels socialistes de Catalunya) i el PSUC (el partit comunista de Catalunya).

Aquest resultat va encendre les alarmes a Madrid, on temien una deriva catalana d'esquerres allunyada de la moderació amb què es volia dur a terme la Transició, el nom amb què es coneix el període polític entre la mort de Franco (1975) i la victòria electoral del PSOE de Felipe González (1982). En aquest context, el Govern de Suárez va optar per recuperar la Generalitat, abolida, com la resta d'institucions democràtiques, després de la victòria del general Francisco Franco a la guerra civil (1936-1939).

LONDRES, PARÍS I MÈXIC: SEUS DEL GOVERN CATALÀ A L'EXILI

L'adveniment del règim franquista va implicar, entre moltes altres coses, la marxa a l'exili de bona part de la classe política i intel·lectual vinculada al govern vençut, tant en l'àmbit estatal com en el català. Malgrat que hi havia refugiats catalans repartits per mig Europa i Amèrica, imperava la idea de mantenir-se organitzats, en espera que en pocs anys les potències aliades enderroquessin el règim dictatorial del general Franco i reinstaressin la democràcia a Espanya.

Així, primer Londres i després París van ser les seus del denominat Consell Nacional de Catalunya, un organisme transitori que interactuava amb la xarxa d'associacions cíviques i culturals que havien teixit les comunitats de catalans exiliats en diversos països, des de l'Argentina o Xile fins a l'Uruguai o Mèxic. Treballant amb escassíssims recursos i grans dosis de voluntarisme, tots ells van aconseguir tirar endavant els canals que, durant quatre llargues dècades, van donar cohesió a la diàspora catalana i van permetre mantenir un mínim de producció cultural en català.

LA CULPA... PER A LES AUTONOMIES

Un dels factors que ha contribuït a la crispació de la societat catalana els últims anys ha estat la centrifugació del deute que el Govern central ha fet vers els governs autonòmics, com el català, als quals s'acusa de ser els grans responsables de la forta despesa pública de l'Estat espanyol per la duplicitat de governs que representa.

L'ORIGEN DE L'ESTAT DE LES AUTONOMIES

L'estructura territorial en 17 comunitats autònomes (més dues ciutats autònomes: Ceuta i Melilla) neix de la Constitució espanyola del 1978 i va ser la solució que es va pactar durant la Transició per encaixar les considerades 'nacionalitats històriques' -Catalunya, el País Basc i Galícia- en el si de l'Espanya democràtica.

REPARTINT 'CAFÉ PARA TODOS'

Aquesta 'asimetria' institucional va ser vista amb recel per altres regions, com Andalusia, que van reclamar obtenir també l'estatus de 'comunitat autònoma'. De mica en mica, van anar constituint-se la resta de comunitats, un procés conegut popularment com a 'café per a tothom' i que ha donat lloc a l'aparició de comunitats completament artificials, com les comunitats de Madrid, Múrcia o La Rioja, que abans mai no havien existit com a unitats territorials.

Generalitat de Catalunya. Plaça Sant Jaume. Barcelona

SEGONS L'HISTORIADOR DE LES UNIVERSITATS DE HARVARD I BERKELEY THOMAS N. BISSON, LES CORTS CATALANES QUE VAN LEGISLAR A CATALUNYA ENTRE ELS SEGLES XIII I XVIII SÓN EL MODEL QUE MILLOR REPRESENTA ELS PARLAMENTS MEDIEVALS.



Incunable del segle XV representant una sessió de les Corts Catalanes

JOAN CARLES I ÉS EL DESÈ REI BORBÒNIC MENTRE QUE ARTUR MAS ÉS EL 129È PRESIDENT DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA.

El retorn a Catalunya el 1977 de Josep Tarradellas representava el retorn del 125è president de la Generalitat, com es veu, una institució amb una llarga trajectòria al darrere. Es va fundar el 1289 amb un objectiu molt concret, però, per entendre'l, primer cal viatjar en el temps. Concretament al remot any 987, quan Borrell II, comte de Barcelona (càrrec que en temps medievals serà equivalent al de rei) va decidir plantar la cort del rei dels francs en un destacat acte institucional. Era la seva manera de protestar perquè la monarquia franca no estava complint la seva obligació de socórrer militarment el comtat de Barcelona, assetjat per les hosts musulmanes del califat de Còrdova. L'atreviment de Borrell II va representar l'emancipació del seu comtat del domini franc i el punt de partida de la nació catalana.

UN SISTEMA POLÍTIC BASAT EN EL 'PACTISME'

Durant segles, la política en els comtats catalans va funcionar a través del *pactisme*, un sistema en el qual la monarquia, els nobles o braç militar, els eclesiàstics i els representants de les ciutats consensuaven totes les decisions. Aquesta essència pactista és la que va fer que a Catalunya es constituís, l'any 1283, un dels primers parlaments d'Europa, anomenat Corts Generals. La principal missió de les Corts o Parlament era aprovar la partida de diners que el rei demanava per dur a terme la seva política, sobretot en l'àmbit militar. Però abans de concedir els diners, les Corts posaven condicions i establien acords. Per vetllar per l'acompliment d'aquests acords va néixer la Diputació del General o Generalitat de Catalunya.

El 1359 la Generalitat va assolir caràcter permanent, però no va ser fins al segle XVI, quan la institució va prendre embranzida i es va convertir en el principal òrgan de govern de Catalunya. Amb capacitat per convocar els representants polítics del país, sense la necessària aprovació del monarca, la Generalitat, formalment, es convertia en una institució de govern amb amplis poders d'execució, de legislació i de representació.

Quan Catalunya va caure derrotada a la guerra de Successió el 1714, tant aquesta institució com moltes d'altres van ser abolides. Era el primer cop que això passava, malgrat el negacionisme que impera en aquest sentit en alguns sectors de l'actual historiografia espanyola. Que aquestes institucions no solament existien sinó que tenien un gran poder, ho evidencien frases com aquesta, de l'intendent de Felip V Melchor de Macanaz, que ja abans del 1714 tenia molt clar què calia fer amb les lleis i institucions catalanes: "*Todos sus fueros y privilegios quedan derogados y no hay más ley, fuero ni privilegio que la voluntad del rey*". La justificació d'aquesta imposició no era cap altra que la de tractar Catalunya com un enemic vençut que havia de ser absorbit pel regne de Castella. Però malgrat aquests designis homogeneïtzadors, les institucions i la seva organització no eren iguals a tot Espanya, com no ho van ser ni els pesos, ni les mesures ni la moneda. Va caldre esperar fins al 1870 perquè un ministre català al Govern de Madrid, Laureà Figuerola, creés una moneda única per a tot el país: la pesseta, un nom català que significa 'peça petita'.

SEGLE XIX: LA CONSTRUCCIÓ DE LA NACIÓ ESPANYOLA

Què va passar al llarg del segle XIX? Quelcom de molt important: la construcció política de l'estat nació espanyol, basada en les maneres de fer i de ser de Castella, maneres que s'han anat imposant a la resta de regnes i principats peninsulars, es diguessin Astúries, Navarra, Galícia o Catalunya. El procés va començar amb les corts de Cadis, on es va aprovar la Constitució del 1812, i va continuar amb la divisió territorial de l'Estat espanyol en províncies, l'establiment de la bandera i l'himne nacional espanyols i la implantació de les diputacions provincials, un nou ens administratiu que formava part del poder local però que en realitat era una corretja de transmissió dels desitjos del poder central.

Justament van ser les quatre diputacions provincials del territori català —Barcelona, Lleida, Girona i Tarragona— les que



1359

Berenguer de Cruïlles, bisbe de Girona, primer president de la Generalitat.



1400

Alfons de Tous converteix l'actual Palau de la Generalitat en seu de la institució.



1640

Pau Claris presideix la Generalitat durant la guerra dels Segadors.



1716

El Decret de Nova Planta aboleix la Generalitat i la resta d'institucions.



1931

Francesc Macià recupera la Generalitat i n'esdevé president.



1940

El president Lluís Companys mor afusellat. El substitueix Josep Irla.



1977

Josep Tarradellas torna de l'exili i es reinstaura la Generalitat.



1980

Jordi Pujol, del partit catalanista de centre-dreta CiU, esdevé president.



2003

Pasqual Maragall, del partit socialista PSC, és nomenat president de la institució.



2006

José Montilla, també del PSC, succeeix Maragall en la presidència.



2010

Artur Mas, de CiU, és l'actual president de la Generalitat.

ENRIC PRAT DE LA RIBA

L'IDEÒLEG

van permetre el 1914 articular el primer embrió d'autogovern de Catalunya des del 1714: la Mancomunitat. Aquesta institució pretenia en primer terme construir una Catalunya com més semblant a Europa, millor, fomentant la industrialització, la investigació i la ciència, la millora de les infraestructures, la popularització de la cultura i altres polítiques socials. El projecte de la Mancomunitat i la bona marxa de Catalunya en general van despertar recels i admiració a parts iguals a la resta de l'Estat, com reconeixien intel·lectuals com el filòsof espanyol José Ortega y Gasset.

UN PROJECTE DEL 1900, VIGENT EN EL SEGLE XXI

I és que tenint present les mínimes competències que el Govern central de Madrid va transferir a la Mancomunitat, no deixa de ser sorprenent que el seu llegat perduri encara avui en dia en tot tipus d'àmbits: des del Servei Meteorològic de Catalunya fins a l'Institut Cartogràfic, passant per la Biblioteca de Catalunya o els Ferrocarrils de la Generalitat, tots ells hereus d'una institució liderada per una generació de visionaris. La seva empremta, la mateixa que en aquell moment va convertir Catalunya en una de les regions més pròsperes d'Europa tant industrialment com pel que fa a iniciatives culturals, es contraposa al pessimisme generalitzat espanyol arran de la desfeta del seu exèrcit davant l'Armada nord-americana el 1898 i la consegüent pèrdua de les darreres colònies a ultramar, com Cuba, Puerto Rico o les Filipines.

Madrid va digerir malament aquella derrota, estocada final d'un imperi que feia dos segles que agonitzava. El ressentiment es feia evident en frases com el famós "¿Qué inventen ellos?" de l'intel·lectual Miguel de Unamuno, que menystenia els avenços



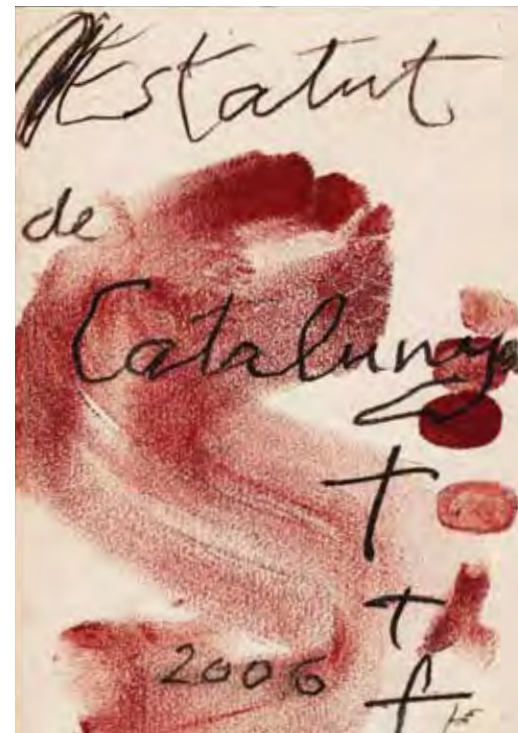
L'ORIGEN CUBÀ DE LA BANDERA INDEPENDENTISTA CATALANA

L'any 1908, els catalans es miraven amb admiració la determinació amb què els cubans havien lluitat durant dècades per aconseguir la seva independència d'Espanya. Per aquesta raó, un grup de joves encapçalats per Vicenç Albert Ballester van introduir a la bandera catalana un triangle blau amb un estel, inspirat en la bandera de Cuba. Des de la gran manifestació a favor de la independència de l'11 de setembre del 2012, moltes persones han deixat permanentment penjada al balcó de casa seva aquesta bandera, anomenada 'estelada', com a mesura de pressió per poder celebrar un referèndum d'autodeterminació.



UN PROJECTE DE VISIONARIS

Aquest 2014 es compleixen cent anys de la creació d'una institució catalana anomenada Mancomunitat i que va despertar recels i admiració a parts iguals a la resta de l'Estat. L'objectiu dels seus impulsors, entre els quals destaca **Enric Prat de la Riba** [foto], era implantar un sistema administratiu més proper als ciutadans, que modernitzés les infraestructures de Catalunya, potencés la recerca científica i facilités l'accés a la cultura de les classes proletàries. Alguns dels projectes socials i culturals que va impulsar encara es mantenen actualment. La Mancomunitat està considerada la primera institució de govern pròpiament catalana des del 1714.



DARRERAMENT, EL GOVERN ESPANYOL HA INTERPOSAT UNA DESENA DE RECURSOS ALS TRIBUNALS PER LIMITAR O ELIMINAR LLEIS CATALANES

científics europeus, o els laments del poeta Antonio Machado: “Castilla miserable, ayer dominadora, envuelta en sus andrajos, desprecia cuanto ignora”. Davant d'aquell panorama, la societat catalana es va adonar que només podia salvar-se d'aquella decadència si depenia d'ella mateixa. Tot i que a Espanya havien sorgit algunes veus lúcides que advertien de la necessitat radical de canviar les estructures de l'Estat, com el capità general Camilo García de Polavieja, al final, a Madrid va pesar més l'immobilisme que la voluntat regeneracionista. Els catalans se sentien frustrats davant d'una Espanya reclosa en ella mateixa, que es va tancar al món per emmirallar-se únicament en el seu antic passat gloriós. Fins i tot els sectors industrials i les elits burgeses catalanes, sempre més properes als poders fàctics de Madrid, s'adonaven del desgast polític, econòmic i social que generava l'entesa impossible amb Madrid. Va ser en aquest context quan es va crear la Lliga Regionalista, el primer partit polític catalanista dels molts que havien d'arribar al llarg del segle XX.

Generalitat històrica, al capdavant de la qual va ser elegit president un personatge emblemàtic per als catalans: Francesc Macià, líder d'ERC.

La recuperació de l'autogovern de Catalunya casava amb els aires de modernitat, laïcisme i llibertat que es van respirar en tots els àmbits socials durant aquest breu període de la història de l'Estat espanyol i que l'alçament franquista i la guerra civil van truncar. Va ser en aquell moment quan es va redactar l'Estatut de Catalunya, la llei que havia de regir i encara regeix avui dia l'estructura jurídica i legal de la Generalitat; és a dir, les competències que té en matèria d'ensenyament, divisió territorial, justícia, obres públiques, dret civil, ordre públic...

D'estatuts de Catalunya, n'hi ha hagut tres: el primer, aprovat el 1931; el segon, aprovat durant la Transició, el 1979, i el tercer, aprovat l'any 2006. Tots tres van ser legitimats per la ciutadania catalana en referèndum i tots tres van ser posteriorment limitats per les Corts espanyoles. Especialment important és la gran oposició que va generar l'aprovació del darrer, el del 2006,

L'ESTATUT, LA CONSTITUCIÓ DEL POBLE CATALÀ

L'any 2010, la vexació que va representar la sentència del Tribunal Constitucional escapçant l'Estatut de Catalunya aprovat el 2006 pel Parlament i el poble de Catalunya en referèndum, va ser el punt d'inflexió que va dur la societat catalana a les reivindicacions sobiranistes actuals. Aquest és el tercer estatut

aprovat a Catalunya després del del 1932 i del del 1979. A l'inici del segle XXI, aquest segon estatut, covat durant la Transició, es considerava obsolet. És per això que es va impulsar el del 2006, enmig d'una forta onada d'anticatalanisme promoguda des de Madrid.

LA POLÍTICA CATALANA: NO APTA PER AL REDUCCIONISME

Des d'aleshores, per comprendre la política catalana, és molt important entendre aquest doble eix en el qual avui es mouen els partits polítics a Catalunya: a més de l'eix polític entre dretes- esquerres, existeix un segon eix de caràcter nacional que es mou entre el catalanisme i l'espanyolisme. Es tracta d'un eix molt important, carregat de matisos i subtils difícils d'entendre si no es viu a Catalunya. Potser per aquesta raó, la majoria de periodistes estrangers desplaçats a Barcelona per cobrir les eleccions del novembre del 2012 no van arribar a comprendre la magnitud dels resultats de les urnes i el significat ocult que tenien pel que fa al camí sobiranista emprès per la societat catalana. Per primer cop, les dues principals forces del Parlament català corresponien a dos partits que duïen en el seu programa electoral la celebració d'un referèndum sobre la independència de Catalunya: CiU (Convergència i Unió), de centre-dreta, i ERC (Esquerra Republicana de Catalunya), de centre-esquerra.

LA SEGONA REPÚBLICA, EN EL RECORD

Precisament, ERC és un partit que també va tenir un gran protagonisme en les eleccions municipals del 14 d'abril del 1931, els comicis que van conduir a la proclamació de la Segona República a tot l'Estat. Aquest nou règim arribava després d'un període dictatorial liderat pel general Primo de Rivera, període comprès entre el 1923 i el 1930 en el qual es va abolir, entre altres coses, la Mancomunitat. L'adveniment de la Segona República i la proclamació de la República Catalana va permetre recuperar la

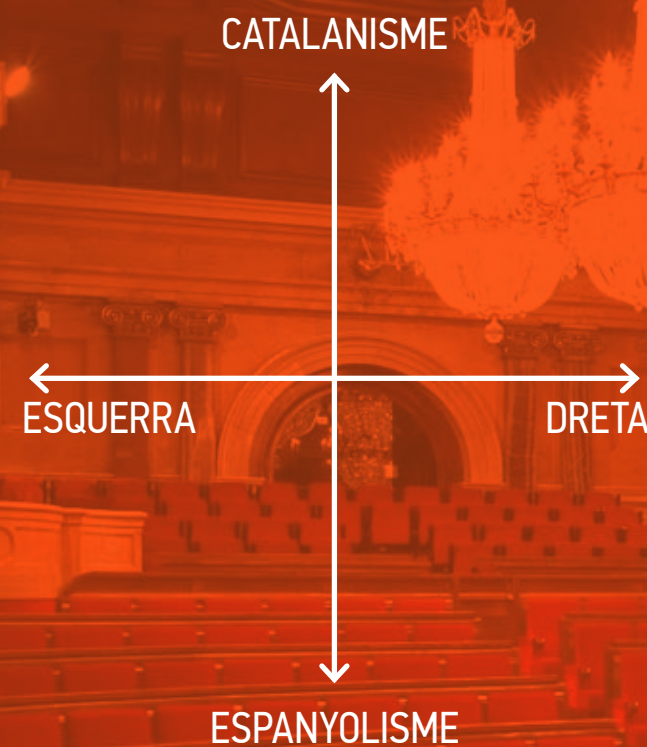
TOROS, MAI MÉS A CATALUNYA

El 2010, el Parlament de Catalunya va aprovar per majoria absoluta la prohibició de les curses de bous que incloguessin la mort de l'animal i l'aplicació de banderilles, pica i estoc. Aquesta llei va ser possible gràcies a una ILP, una iniciativa de legislació popular, impulsada per entitats ciutadanes que van aconseguir recollir centenars de milers de firmes de defensors dels drets dels animals. Amb tot, l'aprovació de la llei va ser durament criticada per sectors mediàtics i polítics centralistes, que van veure raons antiespanyoles en la prohibició.



ELS EIXOS DE LA POLÍTICA CATALANA

Una de les particularitats de la vida política catalana és el doble eix en el qual es troben ubicats els set grups polítics que tenen, avui en dia, representació parlamentària: el polític i el nacional:



EL PARLAMENT DE CATALUNYA, AVUI

El Parlament de Catalunya és l'òrgan legislatiu català i va ser legalitzat formalment amb l'aprovació de l'Estatut d'Autonomia del 1979. Està format per 135 diputats organitzats en set grups parlamentaris. Les seves sessions es fan al Palau del Parlament [foto], situat al parc de la Ciutadella de Barcelona. El resultat de les darreres eleccions del 25 de novembre del 2012 va concedir majoria simple al partit catalanista de centre-dreta, CiU, que governa en solitari. El seu principal aliat a la cambra és el partit catalanista d'esquerra, ERC, segona força política.

SET GRUPS
PARLAMENTARIS

135
DIPUTATS

Parlament de Catalunya

oposició que explica una part del descontentament actual del poble català pel que fa a l'encaix amb l'Estat. El partit que va liderar aquell moviment contrari a l'Estatut va ser el PP, aleshores a l'oposició. Era l'època en què governava l'altre gran partit espanyol, el PSOE, al capdavant del qual hi havia José Luis Rodríguez Zapatero. Aquest, durant la campanya electoral del 2003, va afirmar amb tota rotunditat que "donaria suport a l'Estatut que aprovés el poble de Catalunya". Però a l'hora de la veritat, quan l'Estatut va ser aprovat es va engegar un estira-i-arrotonsa amb les Corts espanyoles que només es va desbloquejar després de llargues negociacions, en les quals els polítics catalans van haver de fer tot tipus de concessions.

LA GOTA QUE HA FET VESSAR EL GOT

Per la seva banda, el Partit Popular, a l'oposició, va engegar una campanya mediàtica amb recollida de firmes inclosa per impulsar diversos recursos en contra de la nova llei catalana al Tribunal Constitucional espanyol. El 28 del juny del 2010 aquest tribunal va declarar catorze articles inconstitucionals (un, totalment, i tretze, parcialment) i en reinterpretà vint-i-set més. El fet més destacat és que establia que el català no era la llengua preferent de l'Administració ni tampoc la del sistema educatiu, i que "Catalunya no era una nació", que de nació només n'hi ha una i és "la nació espanyola".

Com a resposta per aquesta nova vulneració judicial i política de la voluntat política de la majoria dels catalans, el 10 de juliol del 2010 l'associació Òmnium Cultural va organitzar una manifestació sota el lema "Som una nació. Nosaltres decidim", secundada per centenars de milers de persones. Des del Govern espanyol, aleshores liderat pel socialista José Luis Rodríguez Zapatero, es va assegurar que aquesta crida massiva no faria canviar l'actitud del Govern central. Davant aquest immobilisme de Madrid, dos anys més tard, una pancarta amb el lema "Catalunya, nou estat d'Europa" va encapçalar una manifestació d'un milió i mig de persones a Barcelona. Era l'11 de setembre del 2012. Mariano Rajoy, president espanyol i líder del PP, tampoc no va voler saber res d'aquesta nova reivindicació pacífica i democràtica.

DEL CARRER A LES URNES

Davant la magnitud d'aquella mobilització a favor de la independència, el Govern de la Generalitat va decidir anunciar eleccions anticipades. Del resultat d'aquelles eleccions, en va sortir reelegit president Artur Mas, líder de la formació sobiranista Convergència i Unió (CiU). Mas va signar al cap d'unes setmanes, el desembre del 2012, un acord anomenat "Pacte de la Llibertat" amb el segon partit més votat, Esquerra Republicana de Catalunya (ERC), encapçalat per Oriol Junqueras, perquè el poble català pogués decidir democràticament sobre la possibilitat que Catalunya esdevingués un nou estat. Les esferes polítiques i mediàtiques catalanes, espanyoles i internacionals preveuen la convocatòria del referèndum l'any 2014, just tres-cents anys després que Catalunya perdés les seves llibertats. ▶

DOS MODELS CONTRAPOSATS

Tradicionalment l'activitat econòmica catalana ha girat al voltant de les petites i mitjanes empreses. A Castella, en canvi, ha girat al voltant dels terratinents agrícoles i l'Administració pública.



Fàbrica Saladrigas-Freixa

08

300 ANYS D'ESPOLI

Enmig de la pitjor crisi econòmica en moltes dècades, el debat sobre la discriminació econòmica que pateix Catalunya ha pres una volada considerable. Els experts afirmen que gran part dels impostos que paguen els catalans no es queden a Catalunya, que l'actual sistema de finançament és injust i que l'Estat espanyol prioritza les inversions tot basant-se en criteris polítics i no de rendibilitat. Us oferim les claus per comprendre per què rere l'esclat sobiranista català també hi ha raons econòmiques.

En començar el segle XVIII, les monarquies absolutes es disposaven a revisar els sistemes fiscals amb la idea d'introduir-hi criteris d'equitat per tal de satisfer les despeses que ocasionaven les guerres. Es volien augmentar els recursos de manera eficaç sense que se'n ressentís la marxa de l'economia. El problema per a aquestes monarquies, però, era assolir un consens entre les classes dirigents que permetés engegar les reformes, i això en el cas de Castella, amb finances caòtiques i enormes dèficits, va esdevenir impossible. Els consellers de Felip V, rei des del 1700, van topar amb l'oposició a qualsevol canvi que impliqués augmentar la pressió fiscal dels castellans. Per la seva banda, a Catalunya existia un sistema fiscal propi en el qual els impostos els cobrava i administrava la Generalitat, no el rei, situació que feia que els catalans gaudissin de prou llibertat per decidir col·laborar econòmicament o no en la política exterior dels sobirans.

Tanmateix, els ministres de Felip V es van afanyar a aplicar les reformes rumiades a Catalunya a causa de la seva condició de territori conquerit i vençut que, a més, havia de mantenir l'exèrcit que l'ocupava. Així, per exemplificar la reforma fiscal el 9 de desembre del 1715 es va crear el cadastre, un impost que introduïa com a novetat la voluntat que repercutís sobre els súbdits en una proporció directa a llurs possi-

ALTRES 'INSATISFETS FISCALS'

LA CREACIÓ D'IRLANDA DEL NORD

A l'inici del segle XX, es va desenvolupar a Irlanda l'unionisme, que promovia enfortir els vincles amb Londres. Aquests s'oposaven als nacionalistes, partidaris de convertir Irlanda o en una regió autònoma dins del Regne Unit o en una república independent.

Els unionistes solien pertànyer a les classes altes i entre les raons per malparlar d'una possible secessió, n'hi havia d'econòmiques, sovint lligades a la política fiscal. A l'Ulster, zona benestant on la majoria de la població era d'origen anglès, es temia que un govern a Dublín implantés impostos perjudicials per a la indústria. Això va ser un motiu més en la decisió final d'optar per continuar sota jurisdicció britànica, com a Irlanda del Nord, el 1922.

EL TE I 'LA PASTA'

La independència dels EUA va tenir arrels tributàries. Després de la guerra dels Set Anys, Londres va decidir recaptar més impostos a les seves colònies a Amèrica. Les tensions van arribar al màxim el 1773, quan el Parlament dictà que només la Companyia de les Índies Orientals, amb seu a Londres, podia vendre te, tot prescindint dels comerciants locals. La resposta dels colons es va escenificar a Boston, on un grup disfressat d'indis va assaltar els vaixells de la Companyia i va llençar al mar 45 tones de te. Aquesta acció (Boston tea party), va desfermar una forta repressió britànica que conduiria a la rebel·lió de les colònies i a la lluita armada el 1775.

LA REVOLTA DELS 'COMUNEROS' A AMÈRICA

Una política fiscal abusiva va ser el motiu d'una insurrecció al virregnat de Nova Granada, precedent dels conflictes que al principi del segle XIX hi va haver entre Espanya i les seves colònies a Amèrica i que van acabar amb la seva independència. Les reformes econòmiques dels Borbó a les Índies es van traduir en nous tributs. Tot plegat va fer esclatar una revolta contra les autoritats espanyoles el 1781. Sense distincions ètniques, socials ni econòmiques, els revoltats van constituir una junta anomenada El Común i van marxar cap a Bogotà. El posterior incompliment espanyol dels acords a què es va arribar i l'empresonament dels caps de la revolta van fer que, d'aleshores ençà, la població americana es malfiés dels governants espanyols.

AUGMENT
DE LA FISCALITAT
A CATALUNYA
150%
(1729-1779)



Mercat del Born i Ciutatdella

bilitats econòmiques. Hi havia dues menes de cadastre, el reial i el personal. El primer gravava els béns immobles, principalment les cases i les terres, els préstecs hipotecaris i les rendes eclesiàstiques que havien passat a les mans de laics. En principi ningú no estava exempt d'aquest tribut, però les terres i edificis propietat de l'Església mai no van ser gravats. El cadastre personal era més complex, ja que requeria en el treball personal. N'estaven exempts els estaments privilegiats, com nobles i eclesiàstics, i també les vídues, els més grans de seixanta anys, els més petits de quinze i els estudiants.

EL CADASTRE: UN IMPOST DE GUERRA REVESTIT D'IMPOST CIVIL

Encara que la teoria afirmava que l'impost cercava més justícia social a l'hora de tributar, el cert és que el cadastre va ser percebut com un càstig. L'havia originat la necessitat de cobrir les despeses d'un exèrcit d'ocupació; per tant, era un impost de guerra revestit d'impost civil. Les requisites i els empresonaments eren alguns dels mètodes coactius emprats per cobrar-lo. A més, les previsions a l'hora d'establir la quantitat anual que es pensava recaptar pecaven d'optimistes perquè es corresponien a la imatge de prosperitat de Catalunya del final del segle XVII sense tenir en compte els efectes de la guerra, per la qual cosa el cadastre era desproporcionadament elevat per a la realitat econòmica del territori. Un altre detall: la quota fixa que caracteritzava el tribut ni tan sols s'alterava quan, per exemple, una mala collita impedia satisfer la taxa. A més, era un impost que s'havia afegit a aquells ja existents i propis de la Generalitat i del Consell de Cent, que no havien estat abolits sinó confiscats per la monarquia, i a impostos indirectes de nova factura, com els de la sal i el paper segellat. En definitiva, tot plegat era una transferència de recursos de Catalunya cap a l'aparell central de l'Estat.

L'etapa compresa entre el 1726 i el 1744 va significar la consolidació del cadastre en paral·lel a la del nou règim polític. En cinquanta anys (1729-1779) la fiscalitat indirecta a Catalunya va augmentar un 248%, i la total, cadastre inclòs, un 150%.

SEGLE XIX: COMENÇA EL MITE DE LA INSOLIDARITAT CATALANA

Des del 1833 fins al 1840, Espanya va haver de viure una guerra civil entre defensors de l'absolutisme i del sistema liberal perquè es desencadenés un procés revolucionari que accelerés les reformes que desmuntessin l'aparell de l'Antic Règim, inclosa la fiscalitat. Tanmateix, el triomf final del liberalisme no va comportar una visió més generosa de l'Estat cap al Principat.

A mitjan segle XIX, el tema de les relacions de Catalunya amb Espanya va donar ales a la cantarella de la insolidaritat catalana. Alguns sectors de la premsa atacaven els industrials, la majoria situats al Principat, tot titllant-los de rapinyaires, i afirmaven que com que Espanya era un país essencialment agrícola

ANY 1888

Les dades tributàries industrials revelaven que cada català pagava el doble que un espanyol. Segons les dades de comerç exterior, pagaven cinc vegades més.

ANY 1900

La província de Barcelona sola pagava més que Castella la Vella, Aragó i València juntes. Satisfeia a l'Estat 174 milions de pessetes. Madrid no arribava als 143.

ANY 1956

Els ingressos de l'Estat a la província de Barcelona van ser de 5.551.154.212 pessetes i les despeses, 1.179.668.992. O sigui, que Barcelona patia un dèficit fiscal del 79%.



RICS... PERÒ NO TANT

El 2012, a Catalunya hi havia 592.192 empreses, de les quals 335.836 (el 56,7%) no tenien assalariats. La resta, amb assalariats, sumaven 256.366 empreses, de les quals el 99,6% tenien menys de 200 empleats. A diferència del que passa en altres zones de l'Estat, aquest domini aclaparador a Catalunya de la petita i mitjana empresa és una de les causes que la crisi econòmica sigui especialment dura per als catalans. Us oferim algunes dades comparatives.

les importacions manufactureres s'haurien de pagar amb l'exportació de productes del camp. Contra aquesta opinió es va alçar l'economista i industrial català Joan Güell i Ferrer, que el 1853 va desfer l'argument que Catalunya s'enriquia en exportar els seus gèneres a la resta de províncies espanyoles en demostrar que el balanç del comerç català respecte a Espanya mai no li era favorable.

Així, en la dècada dels noranta del segle XIX, la burgesia industrial catalana va començar a ser crítica amb una administració i una hisenda centralitzades, les desigualtats tributàries i una deficient política comercial. El malestar que allunyava aquesta burgesia del Govern era quantificable. L'estadística per la tributació industrial i comercial del període 1888-1890 delatava que cada català pagava 4,78 pessetes, més del doble del que pagava cada espanyol: 2,08 pessetes. Les dades d'una altra estadística, la del comerç exterior, demostraven que els catalans pagaven cinc ve-

INSOLIDARITAT INTERTERRITORIAL?

En els primers anys del segle XXI, Catalunya ha aportat entre el 8 i l'11% del seu PIB en concepte de solidaritat vers les altres zones de l'Estat menys afavorides. Alemanya recomana que aquest percentatge no superi mai el 4%, i els Estats Units, el 2,5%.

gades més a l'Estat en forma d'impostos que la resta de la població. En conclusió, Catalunya pagava de contribució més de 8,8 milions de pessetes a l'any mentre que els altres territoris de l'Estat hi aportaven 32,7 milions en un moment en què Catalunya tenia 1,8 milions d'habitants sobre els 17,5 milions de tot l'Estat espanyol. Per tant, Catalunya aportava a les arques de Madrid un 27% dels recursos tot i representar només un 10% de la població estatal. La tributació catalana era exageradament desproporcionada.

El moment àlgid de tensió entre la burgesia i l'Administració central el va causar la pèrdua de les darreres colònies el 1898 després de la guerra Hispano-nord-americana i la negativa governamental a concedir el concert econòmic per a la província de Barcelona. La derrota militar va fer que el 1899 el Govern apugés els impostos per compensar el dèficit. La resposta dels gremis de Barcelona va ser donar de baixa establiments comercials i indústries per tal de deixar de pagar la contribució

DADES 2012

	CATALUNYA	ESPANYA
Milions d'habitants	7.565.603	47.565.984
PIB per capita	27.053 €	22.700 €
Pobresa infantil	23,7%	26,59%
Llars amb tots els membres a l'atur	225.000	1.728.400
Nombre de desnonaments	25.422*	101.034
Saldo fiscal **	-8% (entre 1986 i 2009)	

*El 2012 Catalunya va ser la comunitat on es van produir més desnonaments de tot l'Estat.
** Diferència entre el volum d'ingressos que Catalunya aporta a l'Administració central i el que rep.

LES PROPOSTES CATALANES PER MODIFICAR EL SISTEMA FISCAL S'HAN VIST COM UN XANTATGE O UNA RECERCA DE PRIVILEGIS

sense que fos il·legal. Aquesta peculiar vaga es va conèixer com a *Tancament de Caixes* [vegeu el desglossat més avall]. Malgrat que al final no va quedar més alternativa que pagar, la capacitat de mobilització aconseguida per plantar cara als abusos del poder central va convertir la iniciativa en un èxit.

Amb aquest ambient tens es cloïa el segle. Les xifres oficials del 1900 palesaven que la província de Barcelona pagava tant com tot Andalusia, més que Castella la Vella, Aragó i València juntes, i gairebé el mateix que Castella la Nova amb Madrid inclòs i que la unió de Galícia, Lleó, Extremadura i Múrcia. En total, satisfieia a l'Estat 174 milions de pessetes, mentre que Madrid no arribava als 143. Fins i tot pagava més que Cuba quan era colònia espanyola i s'havia queixat per haver de pagar 24 milions de pesos, que es distribuïen en la mateixa illa.

SEGLE XX: TOT MALTRACTANT LA 'FÀBRICA D'ESPANYA'

Al principi del segle XX es produïa la paradoxa següent: Catalunya era la fàbrica d'Espanya però no gaudia de les mínimes infraestructures que li corresponien per la seva contribució a la hisenda pública. La Mancomunitat de Catalunya (1914-25), la primera experiència d'autogovern des de la derrota del 1714, va pal·liar aquest dèficit amb els recursos de les quatre diputacions provincials (de Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona), ja que el Govern espanyol es va negar a traspassar a la Mancomunitat les competències referents a la recaptació fiscal. Ara bé, durant aquella etapa l'Estat no va oblidar recaptar cada any de Catalunya 250 milions de pessetes, dels quals només en retornava 19,1 com a inversió en obres públiques, ensenyament, sanitat i agri-

cultura. Quan la dictadura que encapçalava el general Miguel Primo de Rivera va suprimir la Mancomunitat, la desigualtat fiscal es va mantenir. En l'exercici del 1926 Catalunya, ni de lluny la més extensa ni poblada regió de l'Estat, pagava en impostos gairebé un terç (30%) del total que pagava Espanya.

EL FRANQUISME: AUTARQUIA, CLIENTELISME I OPACITAT FINANCERA

El règim feixista que el general Franco va establir després de la Guerra Civil Espanyola va instaurar l'autarquia, una economia sense intercanvis amb l'exterior, en què l'Estat ha de produir tots els béns necessaris. En consonància amb això, el rigor tributari no s'affluixava. L'Estat, el 1951, va invertir un 28% del que havia recaptat a la província de Barcelona, cosa que representava un dèficit fiscal del 72%. A la fi del 1958, pel que feia a la fiscalitat, estaven en vigor mesures com l'augment d'impostos i l'amnistia fiscal per a tots aquells que retornessin a Espanya els capitals que haguessin evadit des del 1939. Però en aquest camp tot seguia igual o fins i tot pitjor per a Catalunya. El 1956, els ingressos de l'Estat a la província de Barcelona van arribar a 5.551.154.212 pessetes i les despeses van ser de 1.179.668.992 pessetes. O sigui, tornava al territori només un 21% dels diners recaptats, quelcom que equivalia a un dèficit fiscal del 79%.

El posterior creixement demogràfic i econòmic català dels anys seixanta no va significar millores en els serveis que hauria de rebre el territori que era el motor de l'Estat. El dèficit de l'ensenyament públic en l'àrea metropolitana de Barcelona el 1975 era del 58% en allò que tocava a places en l'escola bàsica i preescolar, i el de la sanitat es traduïa en sis llits hospitalaris per cada

'TANCAMENT DE CAIXES'

Per pal·liar el dèficit de la derrota militar del 1898, el Govern central va apujar impostos. La resposta dels gremis catalans va ser donar de baixa els seus negocis per deixar de pagar la contribució sense que fos il·legal.

La peculiar vaga va provocar la suspensió de les garanties constitucionals i va dur el Govern espanyol a afirmar que rere la protesta s'hi amagava un moviment independentista català per evitar que la vaga s'estengués a altres zones de l'Estat.



EN NÚMEROS VERMELLS

A mitjan segle XIX, la premsa espanyola acusava els industrials, la majoria catalans, de rapinyaries. Deien que com que Espanya era essencialment agrícola, les importacions manufactureres s'havien de pagar amb l'exportació de productes del camp. En contra d'això, s'hi va alçar l'industrial **Joan Güell** [foto], pare d'Eusebi Güell, futur mecenes d'Antoni Gaudí. Güell va demostrar mitjançant dades aduaneres que el balanç del comerç català respecte d'Espanya mai no li era favorable.





EL 2010,
CATALUNYA VA APORTAR
A L'ADMINISTRACIÓ
ESPANYOLA UN

19,4%
DELS SEUS
INGRESSOS

LA DESPESA DE
L'ESTAT VERS
CATALUNYA AQUELL
MATEIX ANY VA SER DEL

14,2%

Planta de la SEAT



L'OBSCURANTISME ECONÒMIC DE LA TRANSICIÓ

Des que a l'Estat espanyol es va trencar l'autarquia amb el Pla d'estabilització del 1958 i es va permetre l'entrada de multinacionals, al voltant del general Franco es va teixir un opac entramat de societats anònimes encobertes que feien fortuna a base de tràfic d'influències, comissions, concessions i abusos de poder. Joan Carles I sabia, pels seus consellers, que les elits empresarials franquistes li donarien 'suport' a canvi de poder mantenir el seu status quo econòmic, que en lloc d'orbitar al voltant de Franco va passar a orbitar al voltant del rei. Aquest va ser un dels preus de la Transició: hi hauria ruptura política però es mantindrien les velles maneres de fer diners.

mil habitants a la capital enfront dels deu llits per mil habitants recomanats per l'Organització Mundial de la Salut.

LA DEMOCRÀCIA: CANVIS POLÍTIQS PERÒ NO ECONÒMICS

Un cop desmuntat el franquisme arran de la mort del dictador, l'adveniment de la democràcia i la recuperació de la Generalitat es van presentar com a oportunitats per corregir vells vicis. En la redacció de l'Estatut del 1978, la llei que regula l'autogovern, es va tenir en compte la possibilitat d'establir un sistema de finançament basat en el que havia de donar Catalunya a l'Administració central. Es tractava que el país tingués plena llibertat per decidir el destí de gran part dels seus diners alhora que era solidari amb els territoris menys desenvolupats de l'Estat. La proposta, identificada amb el que avui es denomina *pacte fiscal*, va ser rebutjada pel Govern espanyol que presidia Adolfo Suárez, i el tema econòmic va quedar relegat atès que en aquell moment interessava més assolir competències plenes en altres àmbits que es consideraven imprescindibles per articular el país, com la llengua i l'ensenyament.

El 1994 Catalunya pagava un 20% per sobre de la mitjana espanyola i rebia un 17% per sota de la mateixa mitjana. Malgrat això, arrossega una imatge d'insolidaritat que no es combat fora del Principat perquè reporta beneficis polítics als partits espa-

nyols i a les estructures de l'Estat. La ironia és que Catalunya encapçala el procés autonòmic, ja que quan aconsegueix una competència nova la resta de comunitats autònomes també la reclamen immediatament a l'Estat, en un curiós exercici d'imitació. Potser per això Madrid es nega a parlar de reformes en el finançament de Catalunya. Massa feina en perspectiva i pocs ànims per esmenar injustícies.

2003-2013: DEL BOOM ECONÒMIC A LA CRISI MÉS PROFUNDA

En el tombant de segle, Catalunya ostentava la dubtosa distinció de ser el territori que aportava més a la redistribució de la renda a escala territorial al seu estat. De fet, en els darrers anys, Catalunya ha aportat a l'Estat espanyol entre un 8 i un 11% en concepte de "solidaritat", quan en el model alemany es considera que l'aportació solidària no hauria de sobrepassar mai el 4%.

També es calcula que el model de finançament actual ha generat a Catalunya un deute històric d'1,2 bilions de pessetes en allò referent a inversions públiques de l'Estat. Els diferents intents del Govern català per modificar aquest model han representat un seguit de batalles polítiques. Qualsevol plantejament de modificació del sistema de recaptació d'impostos s'ha interpretat habitualment fora de Catalunya com una maniobra per aconseguir posicions de privilegi, una mesura que augmentaria



ELS ESTRALLS DE LA CRISI

El col·lectiu Súmate (www.sumate.cat) està format per catalans de llengua i cultura castellana, la majoria provinent de famílies d'immigrants espanyols que van venir a Catalunya en els anys 50 o 60. En el seu manifest aposten per l'autodeterminació de Catalunya esgrimint, sobretot, arguments econòmics. La crisi que travessa

el país ha articulats moviments de protesta a tot l'Estat, entre els quals destaca el de 'Stop desnonaments', del qual n'és cap visible la catalana Ada Colau. El 2012, Catalunya va ser la comunitat més afectada de l'Estat pels desnonaments. També és el territori on van tancar més empreses.



EL DÈFICIT FISCAL CATALÀ POT PERJUDICAR LA RESTA DE L'ESTAT: OFEGAR L'ECONOMIA CATALANA ÉS COM MATAR LA GALLINA DELS OUS D'OR

Xavier Sala i Martin. Catedràtic d'Economia de La Universitat de Columbia

les desigualtats entre territoris o, fins i tot, una actitud xantatgista si es donava el cas que el Govern central necessitava el suport parlamentari al Congrés del partit governant a Catalunya.

No hi ha batalla política sense la seva corresponent campanya mediàtica. En aquest cas, el vell tòpic de la insolidaritat catalana apareix sempre quan aquesta qüestió és notícia. El problema és que a Espanya mai no ha quedat del tot clar si la redistribució que fa l'Estat amb els diners dels catalans ha aportat progrés a les regions més pobres, i tot indica que la riquesa que generen zones com Catalunya serveix per pal·liar inversions improductives [vegeu *proper reportatge*].

Però aquest misteri sobre l'ús dels fons recaptats al Principat ve d'antic i era conegut en altres latituds. En un article del 6 de novembre del 1898, titulat "Els problemes a Catalunya", *The New York Times* ja recollia els maldecaps que comportava el dèficit fiscal d'aquella època. "No solament les tradicions i els costums de Catalunya són diferents dels de Castella, sinó que els interessos econòmics de cadascuna d'aquestes unitats que componen l'Estat espanyol s'enfronten als altres sovint", s'afirmava en l'article, que afegia: "La centralització administrativa vol dir centralització econòmica, que en el cas de Catalunya equival a ruïna". Segons el rotatiu nord-americà, "milions i milions són recaptats per a l'Exèrcit i la Marina; però es gasten en aquestes defenses?". I assenyalava que els polítics que havien anat a Madrid un any abans amb poca cosa, "avui posseeixen palaus i vil·les al camp i amants extravagants". "I els catalans paguen més, molts més, d'aquests diners mal administrats que qualsevol altra província d'Espanya", conclouia.

LA NEGATIVA DE MADRID A FER PÚBLIQUES ALGUNES XIFRES

Òbviament, no ha ajudat gens a rebaixar tensions la tradicional negativa del Govern central a publicar les balances fiscals; tot plegat, el saldo entre allò que recapta una determinada administració en un territori via impostos i allò que retorna a aquella jurisdicció via transferències, subvencions o inversions. Al capdavant, la funció d'una balança fiscal és estrictament informativa i no valora si la distribució descrita és justa o no. Tanmateix, a Madrid s'ha esquivat aquest assumpte per la creença que esbombar aquesta informació amenaçaria la solidaritat interregional i obriria les hostilitats entre comunitats autònomes. El 2008, però, es va produir l'excepció i per primera –i única– vegada es van publicar les balances fiscals de les autonomies amb l'Estat, encara que no van revelar res que no se sabés abans: el dèficit de Catalunya era notori. Algú podria argumentar que en la

balança comercial els catalans presenten superàvit, i en aquest apartat caldria matisar que tal superàvit és producte de la tenacitat de la iniciativa privada i no de les subvencions o del suport de les inversions públiques. La paradoxa és que el fruit d'aquestes activitats es considera a la resta d'Espanya com la prova que demostra que Catalunya és la gran beneficiada de l'estat de les autonomies, ja que malgrat patir tant d'espòli és capaç de mantenir unes taxes elevades de creixement.

UN PRESTIGIÓS ECONOMISTA AL CAPD'AVANT DE LES DEMANDES

Aquestes confusions i opacitats, interessades, fan que qualsevol acció o reivindicació que provingui de Catalunya generi menyspreu o rebuig. Un cas il·lustratiu va ser el d'Endesa, empresa espanyola del sector elèctric, del gas, i d'aigües, que una altra empresa del sector amb seu a Barcelona i suport financer català, Gas Natural, va voler comprar. Al final, allò que havia de ser una operació de caràcter econòmic es va convertir en una llarga batalla política i jurídica en la qual les autoritats espanyoles van fer tot el possible per evitar que la catalana Gas Natural tingués el control d'Endesa, que va acabar en poder d'una empresa italiana. En la memòria de tothom han quedat les paraules d'una important política madrilenya que en valorar el fet que la seu d'Endesa pogués traslladar-se a Barcelona va afirmar que es tractava d'una "mala notícia", ja que significava que "se n'anava del territori nacional".

Els darrers capítols, de moment, d'aquesta llarga història es resumeixen en les balances fiscals dels anys 2006, 2007, 2008 i 2009, que han revelat que el dèficit català va ser de l'ordre de 16.000 milions d'euros anuals de mitjana. El 2010, Catalunya va fer una aportació d'ingressos a l'Administració central del 19,4% i en va rebre una despesa del 14,2%. Totes aquestes dades demostren que en el període 1986-2010, un quart de segle, el territori català ha patit, de mitjana, un dèficit fiscal anual del 8,1% del producte interior brut català.

Qui exposa aquesta realitat no és algú qualsevol. És el conseller d'Economia de la Generalitat, Andreu Mas-Colell, professor de Ciències Econòmiques a les universitats de

Harvard i de Berkeley, i un dels grans microeconomistes actuals, coautor de *Microeconomic theory* (1995) juntament amb Michael Whinston i Jerry Green, que és el manual de referència sobre microeconomia a les universitats de tot el món. Les xifres resulten prou eloqüents perquè hom es preguntï fins quan els habitants d'aquesta part del món hauran d'abonar les reparacions d'una guerra que va acabar –sembla– el 1714. ▀

EL GOVERN ESPANYOL DEU A CATALUNYA MÉS DE 8.500 MILIONS D'EUROS, SEGONS CÀLCULS DEL GOVERN DE LA GENERALITAT

GAIREBÉ ÚNICS...

A Europa, només Romania té un sistema aeroportuari com l'espanyol, que prohibeix la competència entre aeroports i penalitza els més rendibles, com el de Barcelona [foto], impedit-los invertir recursos per millorar la seva oferta.

LA GESTIÓ
AEROPORTUÀRIA
ÉS UN POLS POLÍTIC
MÉS ENTRE
CATALUNYA
I L'ESTAT

09

TOTS ELS CAMINS PORTEN A MADRID

"Una carretera magnífica no es pot fer a través d'un territori desert on hi ha poc o gens de comerç només perquè porti a la capital de l'administrador", escrivia Adam Smith l'any 1776 a 'La riquesa de les nacions'. Doncs això és precisament el que ha fet l'Estat espanyol pel que fa a la seva política d'infraestructures: teixir una xarxa de transports que sempre s'ha bastit com un radi amb origen i final a Madrid.

EN LLOC DE PRIORITZAR EL CORREDOR MEDITERRANI, EL GOVERN ESPANYOL VOL FER PASSAR LA LÍNIA FERROVIÀRIA PEL MIG DELS PIRINEUS



EL SISTEMA RADIAL ESPANYOL COMENÇA AMB EL
KM 0
A MADRID



Quan escoltava i llegia que Anglaterra, França i Alemanya s'esforçaven per cobrir els seus territoris amb una xarxa de ferrocarrils, jo repetia una i altra vegada: no una xarxa, sinó una creu és el que nosaltres necessitem, i aquesta creu la considero destinada a operar ni més ni menys que la nostra salvació econòmica, de la mateixa manera que la creu mística del calvari ha operat la regeneració de l'espècie humana." Era l'any 1850. El diputat Andrés Borrego exposava davant la comissió de ferrocarrils de les Corts Espanyoles les línies mestres d'un model ferroviari que havia de permetre modernitzar una Espanya que, tret de Catalunya i Euskadi, havia quedat al marge de la revolució industrial. Però no aportava res de nou, ja que la gènesi d'aquesta creu es remun-tava al regnat de Felip V durant el primer terç del segle XVIII. Un cop finalitzada la guerra de Successió, el rei havia empeltat Espanya amb la llavor de l'absolutisme borbònic francès en l'ordenació territorial i l'exercici del poder, convertint Madrid en el quilòmetre zero polític i administratiu del regne.

En aquest context, l'any 1720 entrava en vigor un primer reglament que establia per llei que l'origen de cada carretera havia de servir per enviar ordres des de la cort i rebre informacions a la capital. L'obertura i conservació dels camins continuava a càrrec dels municipis. Però el 1747, es va establir per primera vegada a la història d'Espanya la possibilitat de construir els camins reials amb pressupost de la Corona. Els camins considerats secundaris continuarien pagant-los els municipis. Catalunya no formaria part d'aquesta primera inversió pública.

EL SISTEMA RADIAL: SIS EIXOS I SIS CARRETERES

Dues dècades després, la Corona va aprovar el 1761 un pla general de carreteres articulades en sis eixos principals i sis carreteres generals, coincidents amb els camins radials de Felip V. De la capital del regne, en sortirien carreteres en direcció a la Corunya; Badajoz, Cadis, Alacant i la frontera francesa. A més, es ramificaria aquest radi cap a "ports de mar i altres ciutats principals." Catalunya, tot i el seu important port i el seu dinamisme econò-

EL DRET DE PAS

Una de les reivindicacions històriques catalanes gira al voltant de la diferència que hi ha entre el nombre d'autopistes lliures de pagament que s'han construït a les comunitats de Madrid, les dues Castelles, Extremadura i Múrcia (algunes amb un escàs flux de trànsit) i el baix nombre d'aquests tipus de carretera a Catalunya. En dades del 2010, dels 12.974 quilòmetres d'autopistes gratuïtes que hi ha al conjunt de l'Estat, 703 corresponen al territori català, mentre que dels 2.991 quilòmetres d'autopistes de pagament gestionades per l'Estat, 632 quilòmetres són en territori català. Això significa que a cada català li correspon un 32% més d'autopistes de pagament que la mitjana dels espanyols.

mic i industrial no hi estaria inclosa. La construcció d'aquests camins s'executaria amb càrrec a la hisenda de la Corona, però deixava oberta la porta a la participació dels usuaris en els costos del seu manteniment mitjançant un peatge.

Amb aquesta xarxa radial, els legisladors borbònics satisfien objectius administratius —correu i informació—, militars i d'ordre públic —abastiment de Madrid—, però deixaven de banda qüestions de tipus econòmic com el preu i la regularitat. L'eficiència del transport i la contribució a la productivitat eren secundàries quan es tractava de satisfer interessos polítics centralitzadors. Aquella primera xarxa radial no va facilitar les comunicacions i el progrés d'Espanya, però es va convertir en la icona del centralisme borbònic, una herència que tots els governs espanyols han preservat intacta.

Els catalans van intentar combatre aquesta marginació explícita per la via política, però no va ser fins vuit dècades després que van tenir un instrument per compensar l'abandonament de l'Estat. El setembre del 1848 es constituïa la Junta General de

INVERSIÓ DE
RODALIES RENFE
A BARCELONA

1.309
MILIONS DE
PESETES

INICI
DÈCADA
DEL 1990

INVERSIÓ DE
RODALIES RENFE
A MADRID

14.680
MILIONS DE
PESETES



ESPERANT EL 'CORREDOR'

Simultàniament a la sagnia de recursos abocats a projectes farabrics i improductius, els successius governs de l'Estat han posposat una de les inversions que els experts consideren clau per a l'economia espanyola: el Corredor Mediterrani. Es tracta del pas de passatgers i mercaderies que va des d'Algesires fins a la frontera francesa per la costa mediterrània i que inclou ciutats com Màlaga, Almeria, València, Barcelona i Girona. Madrid insisteix a Brussel·les que s'ha de fer abans un corredor pel centre d'Aragó i que implica foradar la serralada dels Pirineus —fent un túnel de 25 km—, una proposta sense cap suport europeu.



UN AMPLE DE VIA QUE AÏLLA

La Llei de ferrocarrils del 1855 va avantposar la connexió de les capitals de província amb Madrid a la connexió amb Europa. Aquesta manca d'interès es fa evident en la lamentable elecció d'un ample de via diferent del de la resta de països europeus.

Carreteres de Catalunya, una mancomunitat de les quatre províncies catalanes que, autofinançant-se, tindria competències per construir carreteres a Catalunya. Comptant amb el suport de l'estament militar —tota una excepció en un marc polític caracteritzat pel centralisme i l'uniformisme dels liberals—, les diputacions van suplir la ineficiència de l'Estat, fins al punt que van ser capaces de finalitzar obres cabdals com les carreteres de Tarragona a Lleida, de Manresa a Vic i de Girona a Palamós.

QUILÒMETRES MAL REPARTITS

L'embranchida patiria una frenada en sec el 1857 amb una llei espanyola d'obres públiques que tornava a marginar Catalunya en el repartiment d'infraestructures estatals. Els membres de la Junta es van frustrar en tornar-se a evidenciar que mentre que les vies de l'Estat se sufragaven amb fons de la hisenda pública (també finançada amb impostos dels catalans) bona part de les carreteres de Catalunya s'havien de sufragar amb impostos sobre el comerç i el consum (sobretot carn i bacallà), un esforç fiscal que castigava especialment la província de Barcelona.

L'any 1868, l'Estat va extingir la Junta de Carreteres. Aleshores, els indicadors d'oferta viària a les regions històriques espanyoles mostraven els resultats d'una política infraestructural absolutament jacobina: dels quinze territoris en què estava dividida Espanya, Catalunya ocupava el desè lloc en quilòmetres de carretera per cada mil habitants. Castella la Vella, el País Basc, Lleó, Castella la Nova, Navarra, Aragó, Extremadura, Múrcia i Astúries, per aquest ordre, tenien més quilòmetres que Catalunya, i subvencionats, no cal dir-ho, pel mateix Estat.

TRENS D'ESQUENA A EUROPA

La continuació del projecte ideològic endegat per Felip V de cohesió d'una nació per mitjà de les carreteres el va rubricar Isabel II en firmar la Ley General de Ferrocarrils el 1855, que consagrava la radialitat d'una xarxa recolzada en l'erari públic i marginada d'Europa per la desgraciada decisió de fixar una amplada de via diferent de la resta de països. A diferència d'Europa, el ferrocarril espanyol avantposaria la connexió de totes les capitals de província amb Madrid a la implantació del ferrocarril en les relacions transversals més transitades. Una vegada més, Catalunya quedaria aïllada d'aquesta teranyina ferroviària, malgrat haver posat en servei el primer ferrocarril a la Península el 1848, el Barcelona-Mataró. Els industrials que van posar en marxa aquesta important infraestructura van haver de fer-ho sense ni un sol ral de subvenció pública ni facilitats d'accés al crèdit. Tan flagrant va ser la discriminació que, fins i tot, s'hi fa referència explícita en la memòria que va elaborar l'aleshores ministre de Foment.

Amb la llei aprovada, l'any 1856 l'Estat ja havia autoritzat desenes de concessions ferroviàries, però no totes havien tingut el mateix suport. Segons recollia la Direcció General d'Obres Públiques, havien quedat sense subvenció de l'Estat

LA VOLUNTAT DE MADRID NO COINCIDEIX AMB BRUSSEL·LES PEL QUE FA A LA PRIORITZACIÓ DE LES XARXES DE CONNEXIÓ TRANSEUROPEES

Pere Macias i Gemma Aguilera a 'La gran bacanal'. Editorial Deu i Onze

les línies Barcelona-Mataró, Barcelona-Granollers, Barcelona-Martorell, Mataró-Arenys de Mar, Tarragona-Reus i Sevilla-Còrdova. Com no podia ser d'una altra manera, gairebé totes les línies sense subvenció eren catalanes.

UN MINISTRE CATALÀ AL MINISTERI DE FOMENT

L'any 1914, l'Estat donava llum verda a la creació de la Mancomunitat de Catalunya, el primer embrió d'autogovern després del 1714. Era una solució de compromís per a les aspiracions de la societat catalana, però, en tot cas, una oportunitat de fer aflorar novament l'entitat política de Catalunya dins l'Estat espanyol. I fruit de la bona sintonia entre la Mancomunitat, governada per la Lliga Regionalista, i els conservadors espanyols d'Antoni Maura, el 1918 el polític català Francesc Cambó seria nomenat ministre de Foment. Un català gestionaria les obres públiques de l'Estat, l'àmbit que més havia obsessionat el poder madrileny durant dos segles.

Cambó es va proposar de pal·liar les deficiències en matèria d'infraestructures que arrossegava Catalunya, però no pas modificant l'esquema radial de comunicacions. Les seves aspiracions eren prou més modestes: va presentar al Consell de Ministres del 19 de setembre del 1918, només sis mesos després de prendre possessió del càrrec, un projecte de llei que preveia un pla quinquennal de crèdits globals per donar una empenta a les obres públiques. Les ajudes augmentarien l'eficiència de les infraestructures sense alterar gaire la despesa. Això sí, Madrid hauria de cedir el control de les infraestructures a les mancomunitats. Catalunya podria tornar a arranjar carreteres deficients, perllongar línies de ferrocarril i prendre decisions per vertebrar el territori.

UN BON BANY DE REALITAT

El ministre català estava convençut que obtindria el suport majoritari dels polítics espanyols. Però la negativa a descentralitzar competències va ser sense matisos: "Amb gran sorpresa vaig veure que només els ministres militars, el general Marina i l'almirall Pidal, es mostraven conformes a la meua proposta". Cambó es mostrava "indignat" per aquest exabrupte dels seus companys de govern.

Havia gosat travessar el mur infranquejable de les infraestructures i la resposta havia estat una gran decepció: "Tot està igual, no serveixen de res els nostres esforços per salvar Espanya [...] Tenim dret a continuar en el Govern central per resoldre problemes administratius amb la certesa que no s'ha de donar, ara per ara, cap satisfacció a les aspiracions de Catalunya? O hem de tornar a casa, convertir l'excitació d'avui en un gran moviment patriòtic i plantejar [...] un pla integral d'autonomia de Catalunya?", es preguntava Cambó en un autèntic mar de dubtes. I malgrat el despit i la confusió, encara va acceptar el Ministeri de Finances en el següent Govern espanyol.



UN CATALÀ A FOMENT

El polític català Francesc Cambó [foto] va ser nomenat ministre de Foment el 1918, durant el govern conservador d'Antonio Maura. Sis mesos després, Cambó ja es va trobar amb un veto total al seu projecte per impulsar un altre model d'inversions en infraestructures, que donava més poder als ens locals. Aquella experiència el va fer arribar a la conclusió que per als polítics catalans només hi havia dues vies: formar part del Govern central però sense cap possibilitat de satisfer les aspiracions catalanes, o bé plantejar d'una ruptura institucional amb l'Estat.

EL PORT DE
BARCELONA ÉS EL
Núm.1
D'INGRESSOS
A L'ESTAT

SOLIDARITAT PORTUÀRIA

El port de Barcelona [foto] és el que té més ingressos de l'Estat. El segon és el de València, que ingressa un 40% menys que el barceloní. I el tercer, el d'Algesires, que ingressa la meitat que el de Barcelona. El Fons de Compensació Interportuària obliga els ports amb més beneficis a cedir una part dels seus ingressos a altres ports estatals amb dificultats. En el cas de Barcelona, aquesta xifra oscil·la entre el 2 i el 3% i se suma al 4% que cal traspasar a Ports de l'Estat per mantenir l'ens central.



2001-2010: LA DÈCADA 'PRODIGIOSA'

L'inici del segle XXI ha estat una cursa desenfrenada per part dels dos principals partits espanyols, PSOE i PP, per construir grans infraestructures en cada província de l'Estat. Aquesta irracionalitat inversora té molt a veure amb les promeses electorals, tot i que factors com la ciutat de naixement dels polítics també han estat determinants.

TOT ESPERANT EL MIRACLE ECONÒMIC

Tot plegat ha fet emergir aeroports on mai no hi ha aterrat un sol vol, trens buits d'alta velocitat, ports amb dics gegants sense tràfic de mercaderies i autopistes gratuïtes que condueixen a territoris econòmicament desèrtics... És el resultat d'una Espanya que va creure a ulls clucs que la dilapidació de recursos públics en infraestructures garantiria el creixement econòmic i la igualtat de totes les regions, sota la ficció d'una pretesa cohesió territorial.

COMPARATIVES QUE PARLEN PER SI SOLES

Amb 24 aeroports, França dona servei a 65 milions d'habitants, mentre que Alemanya disposa de 28 aeroports per a 81 milions de persones. A l'Estat espanyol, amb 47 milions d'habitants, hi ha 52 aeroports, 47 dels quals estan gestionats de manera centralitzada i sota la caixa única d'AENA. Aquest sistema de gestió centralitzat és insòlit a Europa, on el més habitual és que els aeroports francesos o alemanys competeixin entre ells sense posar en dubte "la unitat de la pàtria", com sí que passa a Espanya.

LA POLITITZACIÓ DELS RECURSOS

A tall d'exemple d'aquesta politització dels recursos serveix el que va passar el 1996, quan el PP necessitava el suport del partit català CiU per governar. Un dels punts de les negociacions va ser una nova llei de ports que els fes més autònoms. Aquest nou model va significar per a Barcelona convertir-se en una potència en el tràfic de contenidors de mercaderies i de creuers de passatgers. El 2000, quan el PP tenia majoria absoluta i ja no necessitava el suport català, va desmuntar aquest model augmentant la 'quota solidària' vers els ports menys dinàmics.



LA LÍNIA DE
MADRID-BARCELONA
VA TRIGAR
20 ANYS
A CONSTRUÏR-SE

AVE

LA LÍNIA DE
MADRID-SEVILLA,
NOMÉS VA TRIGAR
6 ANYS
EN ESTAR
ACABADA



TRENS FANTASMA

Segons Renfe, el 2011 van circular entre València i Barcelona 806.716 passatgers, dues ciutats que encara no estan connectades en alta velocitat. Sí que hi ha alta velocitat, en canvi, a estacions com Guadalajara-Yebes (80.000 passatgers anuals), Puente Genil Herrera (120.000) o Antequera-Santa Ana (130.000). El mateix passa amb algunes de les autopistes del centre peninsular [esquerra]. A la C-58, a la rodalia de Barcelona, hi circulen uns 150.000 vehicles diaris.

En temps de la Segona República (1931-1936) el Govern espanyol va executar un pla d'infraestructures per connectar les xarxes ferroviàries del sud i del nord de Madrid, i el 1936, s'ordenava paralitzar la connexió ferroviària d'ample europeu de Barcelona a Puigcerdà, a la serralada dels Pirineus, una obra considerada vital per a Catalunya.

Després de la Guerra Civil Espanyola, la dictadura franquista va oblidar durant molts anys el capítol d'infraestructures a tot l'Estat. Ofegada econòmicament i aïllada internacionalment, per una banda, i amb un mapa radial de carreteres i de ferrocarrils prou consolidat des de la primèria de segle, els ministres de Franco no van tenir marge de maniobra. Fins que als anys seixanta, Espanya va començar a captar inversors i a disposar de diners per invertir en obra pública. Aleshores es va posar en marxa el Plan de Autopistas Nacionales, que si bé va permetre que Catalunya disposés de millors infraestructures viàries ben avi-

LA POLÍTICA D'INFRAESTRUCTURES D'ESPANYA TÉ EL DUBTÓS HONOR DE SER LA PRIMERA EN VIES D'ALTA VELOCITAT I L'ÚLTIMA EN EFICÀCIA

at, també va comportar que bona part de les autopistes de peatge es construïssin a Catalunya i el País Valencià —l'eix de l'Ebre i l'eix mediterrani. I és clar, totes les autopistes de nova construcció de Madrid tret d'una, així com els desdoblaments de les carreteres nacionals, van ser autopistes sense barreres.

ELS PEATGES DE L'ESPANYA DEMOCRÀTICA

L'any 1984, el Govern del PSOE va aprovar el Pla General de Carreteres. Finançat amb els pressupostos de l'Estat, donarà prioritat a les autopistes lliures de peatge en el corredors radials que convergeixen a Madrid. Els catalans ja feia gairebé vint anys que pagaven peatge per transitar per l'autopista del Mediterrani, però ara es consagrava legalment la desigualtat entre uns i altres territoris. Una desigualtat, anomenada equitat per l'Estat, que no ha parat de créixer fins a generar una situació insòlita a tot Europa: mentre que a les Castelles, a Andalusia i Extremadura, i a les regions de la cornisa cantàbrica, la pràctica totalitat de les vies de gran capacitat són autopistes lliures, a l'arc mediterrani, d'Alacant a Girona i a la vall de l'Ebre, des de Tarragona fins a Euskadi, les zones més industrialitzades, un alt percentatge de les vies són de peatge. A tall d'exemple, mentre que a Catalunya el 52% de les autopistes són de peatge, a Extremadura no s'ha construït ni una sola cabina de pagament.

La gènesi d'aquesta discriminació rau en l'obsessió creixent d'ençà de la Transició espanyola per la cohesió territorial i les polítiques de foment del desenvolupament mitjançant la inversió pública a les regions de PIB més baix. Una dada clau il·lustra aquesta tesi: en els darrers deu anys s'han construït 6.141 quilòmetres d'autovies, dels quals, només 282 inaugurats a Catalunya, i encara bona part corresponen al Pla d'Autovies de la Generalitat.

L'AVE I AENA, AL SERVEI DE LA PÀTRIA

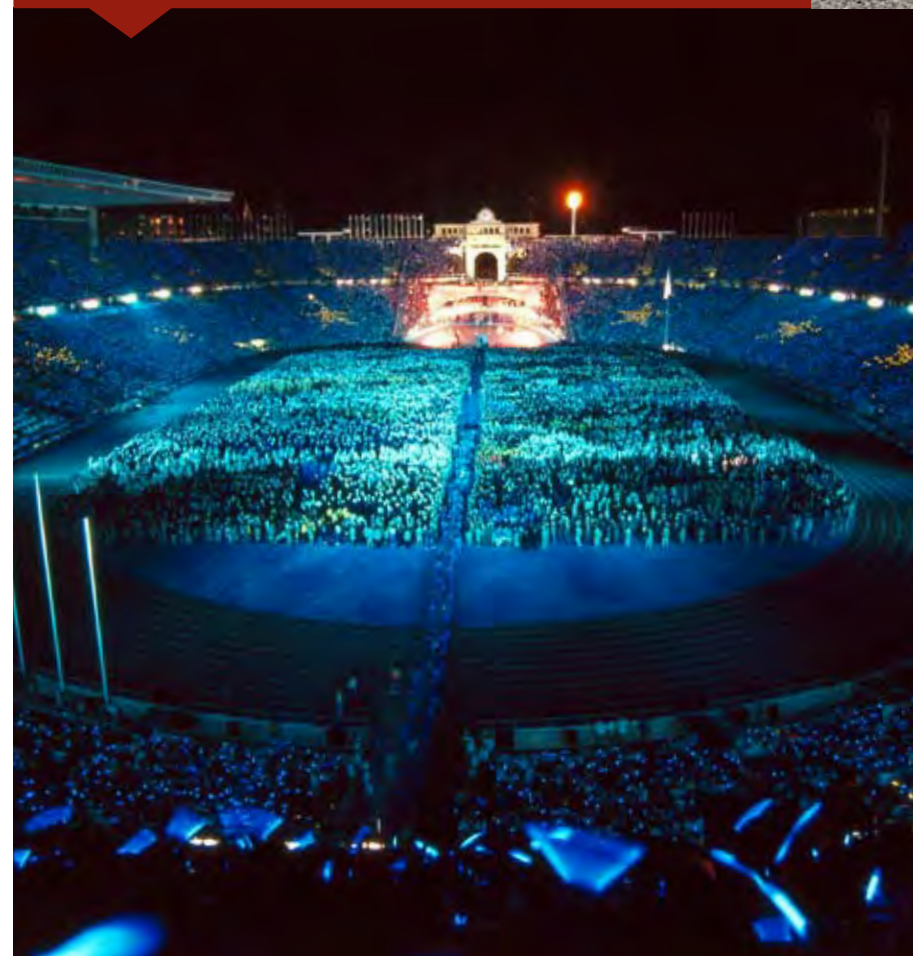
L'any 1992, mentre Barcelona acollia els Jocs Olímpics, la Sevilla de l'Exposició Universal estrenava la primera línia d'alta velocitat de l'Estat. Era la insígnia d'un estat que volia treure pit al món, però sobretot, donar cobertura als interessos ideològics de la nació espanyola i no pas atendre a la rendibilitat econòmica o social. Potser per això la línia Madrid-Barcelona va trigar gairebé vint anys a executar-se, mentre que l'AVE a Sevilla va estar enllestit en set anys. La política expansionista de l'alta velocitat espanyola, fonamentada en la promesa d'una estació a cada província enllaçada amb la capital del regne, ha costat fins ara 45.000 milions d'euros. El resultat de la inversió són serveis amb pèrdues incalculables —l'AVE Toledo-Albacete només va estar en funcionament sis mesos, amb 15 passatgers de mitjana al dia perdia 18.000 euros diaris—, però que situen Espanya al capdavant d'Europa i només per darrere de la Xina en quilòmetres d'alta velocitat.

Si Espanya és líder en quilòmetres d'alta velocitat, també ho és en aeroports. Amb 46 milions d'habitants, té 52 instal·lacions, la majoria de les quals es gestionen de forma centralitzada a tra-

vés d'AENA. Es tracta d'un ens públic que, en nom de la solidaritat, fa pagar als aeroports rendibles les pèrdues de les infraestructures que no cobreix la demanda. Amb el sistema de caixa única d'AENA se sufraguen costos desorbitats d'aeroports com el d'Osca-Pirineus, que genera pèrdues de diner públic de 1.607,91 euros per cada passatger que vola, en no quedar cobertes les despeses d'explotació. Alemanya, amb 81 milions d'habitants, en té prou amb 28 aeroports, tots rendibles i gestionats de manera privada. A Europa, només Romania té un sistema aeroportuari com l'espanyol, que prohibeix la competència entre aeroports i penalitza els més rendibles impedit-los invertir en la millora de la seva oferta. I és clar, el quilòmetre zero aeroportuari és Madrid-Barajas, el *hub* o aeroport d'interconnexió intercontinental que Barcelona ha d'alimentar.

LA GRAN TRANSFORMACIÓ

Les Olimpíades de Barcelona'92 estan considerades un referent pel bon ús que s'ha fet després de les infraestructures que s'hi van construir, ja que van convertir el que era una ciutat industrial que vivia d'esquena al mar en un focus turístic i de serveis.



AEROPORTS SENSE VOLS

El golfista Sergio García, en una exhibició a l'aeroport de Castelló [foto]. Amb un cost de 170 milions (123,88 dels quals a càrrec de la Generalitat Valenciana), aquest aeroport no ha tingut mai companyies aèries interessades a operar-hi des que es va inaugurar el 2011. Promesa electoral del PP, la infraestructura disposa d'una faraònica estàtua encarregada per l'expresident de la Diputació de Castelló, Carlos Fabra, que va costar 300.000 euros. Les pistes de l'aeroport ara s'ofereixen per a proves automobilístiques.



L'AEROPORT DE CASTELLÓ JA ÉS TOT UN SÍMBOL DEL MALBARATAMENT DELS RECURSOS PÚBLICS

L'any 2010, l'Estat traspassava a la Generalitat de Catalunya el servei de Rodalies dels ferrocarrils públics espanyols (Renfe). Catalunya podria gestionar els horaris, les tarifes i la informació als usuaris, però la titularitat de la infraestructura continuaria a mans de l'Estat, i així, el poder d'invertir o no en la millora del servei. Feia anys que els usuaris catalans de Renfe patien les conseqüències d'una infrainversió, convivint amb retards constants, avaries i increments de preu.

RENFE, EL REGAL ENVERINAT

Mentrestant, Madrid i Sevilla gaudien encara dels efectes positius d'una inversió brutal en Rodalies de principi dels noranta, quan l'aleshores president espanyol, el socialista Felipe González, va dissenyar un pla de transport de rodalia que discriminava descaradament la Barcelona olímpica i engreixava obscenament els ferrocarrils estatals a Sevilla i Madrid. El pressupost per a Barcelona era de 1.309 milions de pessetes, mentre que la capital d'Espanya rebria inversions per valor de 14.680 milions, i la ciutat natal del president, 7.460. Heus aquí la clau de l'abandonament premeditat del servei de Rodalies a Catalunya, que a hores d'ara es perpetua. ▶

TRES SEGLES EN EL PUNT DE MIRA

"Pel bé d'Espanya, és convenient bombardejar Barcelona almenys un cop cada cinquanta anys", va dir en una ocasió el general Baldomero Espartero, regent del regne entre el 1840 i el 1843. I d'alguna manera es pot dir que, deu anys amunt deu anys avall, això és el que ha succeït durant els darrers segles. I encara ara, tot i que Espanya fa trenta anys que és un estat democràtic, massa sovint se senten veus que demanen una nova intervenció armada per aturar el procés sobiranista. Per sort, aquestes veus són una minoria.

BOMBES CONTRA CIVILS

Durant la guerra civil (1936-39), Barcelona va ser bombardejada indiscriminadament. Churchill, durant la Segona Guerra Mundial, va exhortar els londinencs a resistir la pluja de bombes nazis com ho havien fet "els valents ciutadans de Barcelona"

“EL QUE VAN FER AMB EL PRESIDENT DE CATALUNYA, LLUÍS COMPANYS, ÉS UN DELS CRIMS MÉS MONSTRUOSOS DE LA HISTÒRIA DE LA HUMANITAT”

JawaharLal Nehru, president de l'Índia

La matinada del 15 d'octubre del 1940 Lluís Companys, president de la Generalitat d'ençà del 1934, és executat al castell de Montjuïc de Barcelona. Mor descalç, trepitjant la seva terra, al crit de: “Per Catalunya!”. En el consell de guerra al qual ha estat sotmès unes hores abans, la defensa no ha pogut aportar cap testimoni. Companys, serè i conscient, tot i la gravetat i transcendència del moment, recorda als presents que “la història ens jutjarà a tots en la nostra intenció”.

Companys es convertia llavors en l'únic president escollit democràticament de la història contemporània que era executat per motius polítics. Un crim d'estat. A diferència del magnicidi del president dels Estats Units, John F. Kennedy, el 1963, o de l'assassinat del president de Xile, Salvador Allende, el 1973, Lluís Companys fou afusellat després d'un judici militar, conegut com a sumaríssim. És a dir, sentenciat per les lleis militars de la nova dictadura del general Francisco Franco, cap d'un règim feixista nascut de la Guerra Civil Espanyola (1936-1939).

L'EIX MADRID-BERLÍN-ROMA

Vuit dies després de l'assassinat del president Companys, Franco i Adolf Hitler es reunien a l'estació de tren d'Hendaia per ratificar les bones relacions entre tots dos règims. No es va parlar de Companys, és clar. Tampoc se'l mencionà en la visita que el cap de les SS, Heinrich Himmler, va fer a Barcelona aquell mateix dia, 23 d'octubre del 1940. Himmler era de visita a l'Estat espanyol per corroborar la col·laboració de les policies alemanya i espanyola en la detenció i extradició dels que consideraven enemics comuns. Companys havia estat un d'ells, i és per això que la policia nazi l'havia detingut a França, on el president de Catalunya vivia com a refugiat polític després de la guerra civil. Companys va ser lliurat pels alemanys a les autoritats espanyoles, que el vexaren físicament a Madrid i l'humiliaren judicialment a Barcelona en un consell de guerra sense cap garantia legal.

El seu defensor, el militar franquista Ramon de Colubí, recordava sis dècades després de l'afusellament del president català que Companys va morir per catalanista i no pas per instigar cap desordre social, com l'acusava el fiscal: “El problema és que dins la idea de l'Espanya nacional, Companys era un enemic”, explicà Colubí. L'any 2015 farà setanta-cinc anys de l'afusellament de Companys, i a hores d'ara, la societat civil catalana i també la Generalitat de Catalunya persisteixen a demanar a les autoritats de l'Estat espanyol l'anul·lació del judici que el va condemnar a mort.

Fins avui, aquesta demanda ha estat rebutjada pels diversos governs espanyols, fossin de dretes o d'esquerres. Espanya, tot i viure en un estat de dret i democràtic des de fa més de tres dècades, mai no ha demanat disculpes, encara que siguin simbòliques, pels reiterats episodis de repressió contra Catalunya i la cultura catalana. L'any 2001 el rei Joan Carles I encara va manifestar que: “*Nunca fue la nuestra lengua de imposición, sino de encuentro; a nadie se le obligó nunca a hablar en castellano*”. De raons per disculpar-se per fets i situacions contràries a la dignitat de Catalunya, no solament en la imposició lingüística del castellà durant bona part de la història moderna i contemporània, en trobaríem moltes. I és que la llista de greuges contra Catalunya ve de molt lluny, tan lluny com el segle XVIII, quan després de la guerra de Successió les autoritats borbòniques van posar en funcionament una llei marc anomenada Decret de Nova Planta aprovada el 16 de gener del 1716.

El segle XIX va començar per a Catalunya tal com havia acabat el XVIII; és a dir, com un país derrotat sense marge de maniobra dins d'una Espanya unitària i centralista que no pensava fer cap concessió. El malestar dels catalans s'expressava sovint amb revoltes com la que es va produir el novembre del 1842 a Barcelona derivada del maltractament que vivia la indústria cotonera catalana. El general Baldomero Espartero va agafar les regnes de la situació i ordenà un bombardeig indiscriminat sobre la ciutat. Aquest militar, un dels homes forts de la política espanyola vuitcentista, va arribar a afirmar que per al bé d'Espanya era convenient bombardejar Barcelona almenys una vegada cada cinquanta anys.

EL SEGLE XX: A COP DE DICTADURES

El 1851 un altre militar, ara el general català Joan Prim, va intervenir al Congrés dels Diputats de Madrid per preguntar al ministre de Governació, Bertran de Lis, quan es plantejaria Espanya tornar als catalans les garanties constitucionals. La resposta del governant espanyol fou ben clara: l'estat de setge a Catalunya “*es una necesidad imperiosa de que hoy día absolutamente no se puede prescindir*”. Davant d'aquesta resposta no és estrany que esclatessin vagues generals a Catalunya per demanar el dret d'associació, però encara és menys estrany que la manca de voluntat de diàleg de Madrid vers Catalunya es transformés en la intervenció de l'Exèrcit per reprimir els manifestants.

En el primer quart del segle XX Catalunya bullia en la demanda de més autogovern. En demanaven les classes industrials, les menestrals i les obreres. I és que no tenia cap senyor prestat que l'anomenada “fàbrica d'Espanya”, atès el lideratge econòmic de

ENCARA NO S'HA ANUL·LAT EL JUDICI QUE VA CONDEMNAR A MORT COMPANYS



LLUÍS COMPANYS I ELS 'FETS D'OCTUBRE' DEL 1934

El 6 d'octubre del 1934, Companys (tercer per l'esquerra) va proclamar l'Estat català dins de la República Federal Espanyola com a resposta a la involució conservadora del Govern republicà (a baix, dia de la proclamació de la República). Arran d'això, Companys i el seu govern van romandre

empresonats fins al febrer del 1936. En ser alliberat, Companys va dir en un discurs que tenia la sensació que els sacrificis passats no serien els últims i que “potser no seran més grans que els sacrificis que ens esperen”. Vista amb la perspectiva del temps, aquella frase va ser profètica.



EL 1925, EL FUNDADOR DEL BARÇA, JOAN GAMPER, VA SER EXPULSAT D'ESPANYA PELS XIULETS A L'ESTADI CONTRA L'HIMNE ESPANYOL

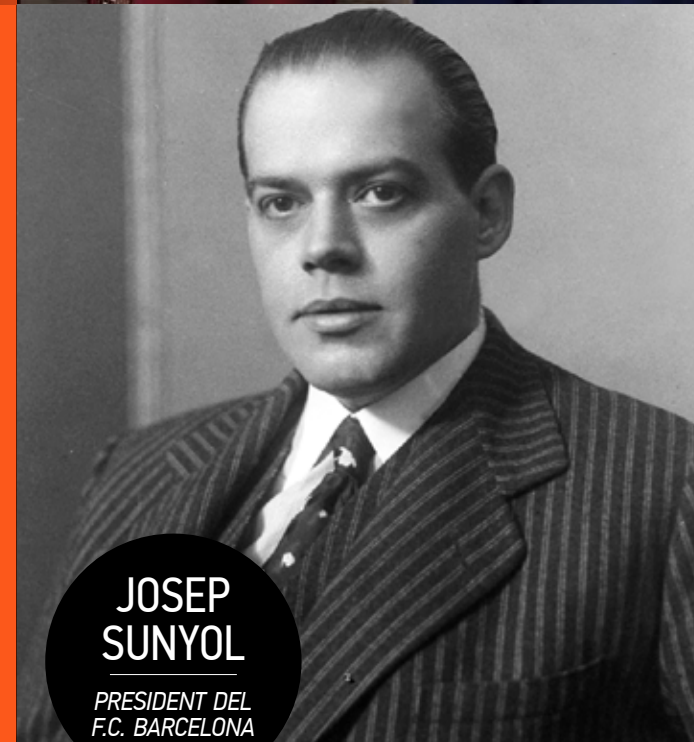


EL BARÇA, MÉS QUE UN CLUB PER A CATALUNYA

D'ençà de la seva creació, el 1899, el Futbol Club Barcelona, primera entitat esportiva de Catalunya, s'ha mostrat compromès amb la realitat social, política i cultural de Catalunya, una simbiosi que s'ha immortalitzat en la popular divisa "el Barça és més que un club". La catalanitat del club ha estat reprovada històricament per diversos sectors de l'Espanya antidemocràtica i ha comportat per al club episodis de repressió.

L'ALTRE PRESIDENT AFUSELLAT

Un dels més dramàtics va ser l'assassinat del seu president, el diputat d'ERC **Josep Sunyol i Garriga**, l'agost del 1936, per l'Exèrcit de Franco. Sunyol, un empresari i diputat compromès amb el catalanisme polític, va ser abatut a la serra castellana de Guadarrama quan visitava el front per encoratjar els soldats catalans que hi lluitaven. El setembre del 1939, tres anys després de la seva mort, un tribunal franquista li va obrir un expedient per acusar-lo novament de ser persona desafecta al règim de Franco. Avui, el Barça continua sent l'ambaixador mediàtic de Catalunya amb més ressò internacional. I de manera espontània, en els partits disputats al Camp Nou, al minut 17 amb 14 segons de cada temps bona part dels aficionats del Barça fan una crida a favor de la independència de Catalunya (commemorant la resistència dels catalans davant les tropes castellanes i franceses en el 1714).



JOSEP SUNYOL

PRESIDENT DEL F.C. BARCELONA



TOTS CAP A CANALETES!

Abans de president del Barça, Sunyol era director d'un diari situat a la rambla de Canaletes. Al balcó de la redacció, hi penjaven els resultats del Barça. Això feia que els seguidors s'hi reunissin per saber els resultats... i celebrar-los.

Catalunya en el conjunt de l'Estat espanyol, no es veïes satisfeta amb cap avanç legislatiu ni polític. El dret de conquesta del 1714 continuava vigent. Tot i que l'economia catalana era beneficiosa fiscalment per a l'Estat espanyol, la política de Madrid va optar per escanyar les finances catalanes. Quan l'any 1899 les Corts Espanyoles van anunciar una pujada d'impostos, les classes mitjanes catalanes van fer un "tancament de caixes"; és a dir, deixar de pagar impostos a l'Estat, una acció a la qual es van sumar tant els industrials com la classe obrera. La resposta a la insubmissió fiscal catalana va ser la declaració de l'estat de guerra a Barcelona: una vegada més, les demandes dels catalans es dissolien a cop de sable.

Durant les primeres dècades del segle XX, la tibantor política entre Catalunya i Espanya va continuar creixent amb la mateixa intensitat amb què ho feia el catalanisme polític. Però el 13 de setembre del 1923 el capità Miguel Primo de Rivera va liderar un alçament militar amb el vistiplau del rei espanyol Alfons

XIII de Borbó. Ben aviat es va evidenciar que, malgrat el suport d'alguns sectors de l'oligarquia catalana, la nova dictadura autoritària no seria gens favorable als interessos de Catalunya, ja que el nou règim militar es va dedicar a perseguir el ressorgiment de la llengua, la cultura i els símbols de Catalunya, a més de prohibir l'organització de partits, associacions i institucions catalanes acabades de crear, com la Mancomunitat.

DE LA DICTADURA A LA REPÚBLICA

Amb la dictadura de Primo de Rivera es ratificava l'Espanya una i centralista i s'enterrava qualsevol intent autonomista català. La repressió era present en tots els àmbits, també en l'esportiu. L'any 1925 l'estadi del F. C. Barcelona va ser clausurat durant sis mesos després que una part dels seguidors barcelonistes expressessin el malestar contra la dictadura xiulant les notes musicals de la Marxa Reial, l'himne nacional espanyol. A més de la clausura de l'estadi, el Govern es-

panyol imposà una dura sanció a l'entitat i el president i fundador del club, el suís Joan Gamper, va ser inhabilitat a perpetuïtat i expulsat d'Espanya.

Amb la proclamació de la Segona República espanyola i l'efímera República Catalana, l'abril del 1931, es va començar una nova etapa que va comportar la recuperació de la Generalitat; és a dir, de l'autogovern perdut d'ençà del 1714. Però tot i una certa permissivitat, sobretot en l'àmbit cultural, tots els intents per avançar en aquest autogovern van ser frenats des de Madrid.

Dos anys després, el 6 d'octubre del 1934, el president de la Generalitat, Lluís Companys, va proclamar l'Estat català dins la República Federal Espanyola [vegeu desglossat pàg. 125]. La reacció de Madrid no es va fer esperar i l'Estat català va tenir una vida efímera de menys de deu hores, les que va necessitar l'Exèrcit espanyol per restablir l'ordre. Enrere van quedar els 74 morts i els 252 ferits en els enfrontaments.

TAMBORS DE GUERRA

El Govern espanyol va aprofitar aquesta situació per dur a terme una intensa repressió contra Catalunya, amb 3.400 empresonats polítics, entre els quals hi havia Companys i els membres del seu govern, que van ser condemnats a trenta anys de presó. La rebel·lia del Govern de la Generalitat també va ser el pretext perquè Madrid suspengués l'autonomia catalana, imposés de nou el castellà com a única llengua de la Generalitat i prohibís les activitats dels partits, dels sindicats i de les associacions catalanistes i d'esquerres. En aquells moments, José Antonio Primo de Rivera, líder de Falange Española, un partit polític inspirat en el feixisme italià de Mussolini, va dir a les Corts espanyoles: *"¡Lo que tiene que hacer el señor presidente es dejar que nos peguemos alguna vez!"*. La proclama era un vaticini a una guerra civil que esclataria al cap de divuit mesos.

El 18 de juliol del 1936, el general Francisco Franco es va posar al capdavant de l'enèsim cop d'estat, ara contra el Govern de la República. En el rerefons del malestar dels militars i de bona part de la dreta i l'Església espanyola hi havia la qüestió del catalanisme, incòmode per la idea centralista i unitària d'Espanya. Així, no era estrany que durant la guerra, la premsa espanyola en zona franquista proposés fins i tot la desaparició de Catalunya. Un diari de Valladolid, *El Norte de Castilla*, publicava un article el 25 d'agost del 1936 on es proposava que el territori d'Aragó, que fa frontera amb Catalunya, annexionés el territori català: *"Y entonces dejar que todo cuanto en los rescoldos aún siga oliendo a catalanismo, dejar que los aragoneses se las entiendan con él. Aragón españolizará a Cataluña"*.

CATALUNYA, DE NOU SOTA EL DRET DE CONQUESTA

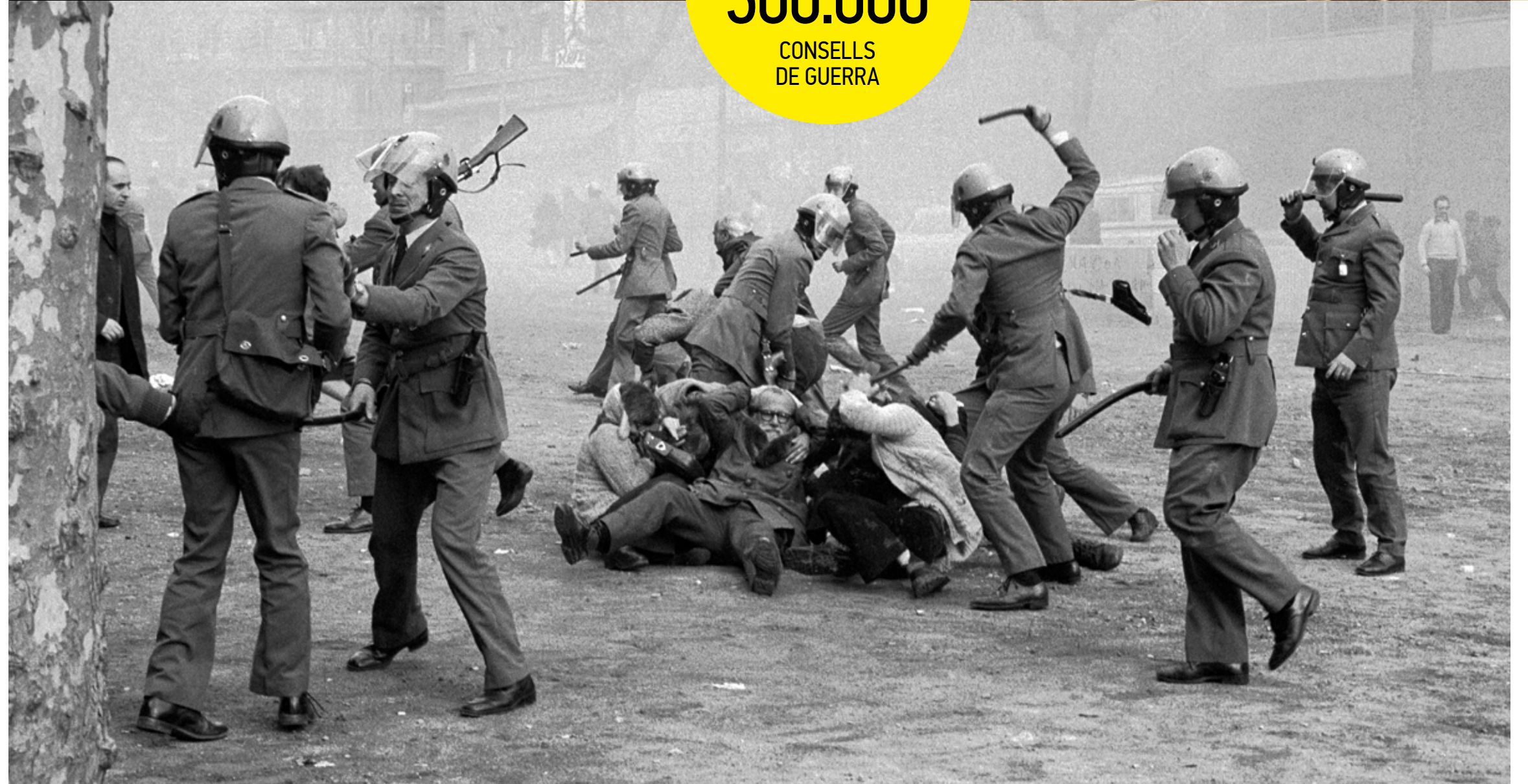
Com expliquen els historiadors Josep M. Solé i Sabaté i Joan Villarroya, durant els tres anys de guerra i la posterior postguerra, la repressió dels vencedors es va expressar "de les maneres més diverses: política, social, laboral, ideològica, i, en el cas de Catalunya, d'un intent de genocidi cultural que pretenia fer desaparèixer d'arrel la seva específica personalitat nacional...".

LA LLARGA NIT FRANQUISTA

Comunistes i democratacristians, sindicalistes i empresaris, artistes i estudiants. Pel franquisme, tots eren sospitosos, especialment si, a més, també eren catalanistes. A partir de la documentació compilada per Juan José del Águila, doctor en Dret i magistrat del Jutjat Social de Madrid, se sap que dels 8.943 processats pel TOP —el Tribunal d'Ordre Públic creat el 1962 en substitució dels tribunals militars—, 1.697 van ser detinguts a Catalunya o eren catalans residents fora de Catalunya. A partir del 1969 es va produir un augment de la repressió, fins al punt d'obrir-se, l'any 1972, un segon TOP.



DURANT EL
FRANQUISME S'ESTIMA
QUE HI VA HAVER UNS
300.000
CONSELLS
DE GUERRA





“TENEMOS A CATALUÑA EN LA PUNTA DE NUESTRAS BAYONETAS”

Ramón Serrano Suñer, futur ministre franquista en declaracions al diari nazi *Völkischer Beobachter* l'any 1939.

I és que a les acaballes de la guerra Franco va deixar ben clares les seves intencions per a Catalunya: “*En cuanto a la suerte futura de Cataluña, hemos de decir que ésta es precisamente una de las causas fundamentales de nuestro levantamiento. Si abandonásemos Cataluña a su propio destino, llegaría a ser un grave peligro para la integridad de la Patria*”.

Amb la victòria del feixisme a la guerra civil, Catalunya va tornar a viure sota les coordenades del dret de conquesta. Es van obrir els expedients de responsabilitats polítiques, es van produir confiscacions de béns i es van aplicar penes de mort i d'emprisonaments a través de judicis sumaríssims sense seguretat jurídica. És el despropòsit de la venjança. Només al Camp de la Bota de Barcelona, avui una platja plena de felços banyistes, es van executar en la penombra de la postguerra 1.734 persones.

El panorama era desolador per a Catalunya, arruïnada econòmicament i moralment. Davant el terror de la venjança que provocava el nou règim de Franco, milers de catalans van fugir cap a un exili tan incert com durador. Mentrestant, dins del país, les tropes ocupants van aconseguir el poder polític, social, econòmic i cultural. Més de 18.000 funcionaris de la Generalitat van ser cessats, i la institució, de nou abolida. La llengua i la cultura catalana van ser asfixiades premeditadament. Es volia exterminar de soca-rel tota la simbologia catalana, i fins i tot es va obligar els pares a canviar els noms dels seus fills del català al castellà. També era obligatori saludar amb el braç alçat la bandera espanyola i cantar himnes feixistes com el *Cara al sol*. Era l'inici d'una llarga època marcada per la manca de llibertats i per la persecució del catalanisme.

1.734
EXECUTATS AL
CAMP DE LA BOTA
A BARCELONA

DE LA FOSCOR FRANQUISTA A LES OMBRES DE LA TRANSICIÓ

La dictadura franquista s'emparava en la Llei de responsabilitats polítiques per imposar el terror en els teòrics anys de pau a través de la repressió policíaca i judicial, acompanyada d'un ferotge control i censura de les publicacions, el teatre, el cinema i l'ensenyament. Moltes persones van ser depurades i inhabilitades per ocupar càrrecs públics, exercir determinades professions, pel seu passat polític o per no haver donat suport a l'alçament militar del juliol del 1936 amb què començà la guerra civil.

L'any 1963, tot i que la guerra havia acabat feia gairebé un quart de segle, el Govern de Franco va crear el Tribunal d'Ordre Públic, el TOP, que perseguia des de líders sindicals o estudiantils fins a francmaçons, i també qualsevol intent d'acte o manifest catalanista. N'hi va haver que tingueren una gran transcendència política, com els denominats fets del Palau, en referència al Palau de la Música Catalana, la preciosa obra modernista de l'arquitecte

Lluís Domènech i Montaner, coetani de Gaudí. En aquest espai, el 19 de maig del 1960, va tenir lloc un acte d'homenatge pel centenari del naixement del poeta Joan Maragall, avi del futur alcalde i president de la Generalitat, Pasqual Maragall. En el decurs de l'acte i després que l'Orfeó Català interpretés *El cant de la senyera*, un himne del catalanisme, es van produir empresonaments i detencions sonades, com la de Jordi Pujol, futur president de la Generalitat de Catalunya del 1980 al 2003.

ELS DARRERS COPS DEL FRANQUISME

Però tot i aquesta persecució contínua, el catalanisme polític va organitzar-se, ja entrat els anys setanta, en l'Assemblea de Catalunya, que agrupava la majoria de partits polítics, sindicats i organitzacions socials que demanaven “Llibertat, amnistia i estatut d'autonomia”. El debilitament de Franco va representar, paradoxalment, un enduriment de la dictadura, com ho demostra l'execució del 2 de març del 1974 de l'activista antifranquista català Salvador Puig Antich, executat pel mètode del garrot vil a Barcelona tot i les protestes internacionals, inclosa la Santa Seu. No seria l'última. L'any 1975, any de la mort del dictador, n'hi hauria cinc més.

Ja en democràcia, l'any 1978 es va aprovar la Constitució espanyola. Va ser un acord de mínims en el qual les forces catalanistes majoritàries van fer importants concessions per garantir la transició cap a la democràcia. Així, la mateixa Constitució que va introduir el sufragi universal i la llibertat d'associació i de premsa, no va tenir en compte en cap dels seus articles el dret a l'autodeterminació, un dret inalienable per a tots els pobles i nacions del món segons una resolució de l'ONU del 14 de desembre del 1960.

L'argument de l'anticonstitucionalitat és un dels que més repeteixen els polítics espanyols a l'hora de negar canvis en l'actual status quo legislatiu espanyol. Des de les forces polítiques majoritàries a Catalunya, s'argumenta que una Constitució elaborada en unes circumstàncies tan difícils com les que es vivien a l'inici dels anys vuitanta del segle XX (amb intents de cops d'estat com el del 23 de febrer del 1981) no pot ser un fre a la voluntat de gran part del poble gairebé tres dècades més tard.

I més quan els dos partits principals espanyols es van posar d'acord l'agost del 2011 per modificar la Constitució per introduir el concepte de “estabilitat pressupostària” i donar prioritat al pagament dels deutes i els interessos. De fet, la qüestió catalana no és l'única que espera un canvi constitucional: la reforma del Senat, la paritat home-dona en la successió a la corona, el model territorial o les normes electorals són altres modificacions plantejades que continuen oblidades en un calaix. ▶

EL DIA QUE LA DEMOCRÀCIA VA TRONTOLLAR

L'intent de cop d'estat del 23 de febrer del 1981 va quedar frustrat després del missatge del rei Joan Carles I, en què exhortava que els militars es retiessin a les casernes. Els tres principals instigadors del cop van ser jutjats i condemnats. La resta, o no van ser mai jutjats, o van rebre penes

benvolents o van ser absolts. Aquest és el cas del llavors coronel Joaquín Valencia Remón, responsable de la presa per les armes dels estudis de la Televisió Espanyola. O del també coronel José Valdés Cavanna, que va estar a punt de treure els tancs a Barcelona. Tots dos van ser ascendits poc després.

EL CATALÀ, EINA D'INTEGRACIÓ

Avui, el 15% de la població que viu a Catalunya és extracomunitària. Cursos gratuïts i voluntaris que els fan de "parella lingüística" expliquen que una de les primeres vies d'integració al país sigui a través del català.

QUI VOL APRENDRE CATALÀ?

Aquest 2013, 6.000 persones a tot el món segueixen cursos de català en 150 universitats. A més, en universitats de Stanford, Nova York, París, Londres i Chicago hi ha càtedres i centres d'estudi dedicats a la llengua i cultura catalanes.



11

CROADES CONTRA LA LLENGUA

De viatge, als catalans sovint se'ns pren per italians, possiblement per la sonoritat similar de les dues llengües. Però si l'interlocutor para bé l'orella, li sobrevenen els dubtes. No, no és ben bé italià, tot i que s'hi assembla... En què carai parlen aquests? Quan la curiositat el venç, pregunta. –*Perdoneu, en què parreu?* En la resposta sempre apareix la paraula màgica, Barcelona, i la que tot ho embolica: Espanya. L'interlocutor sol quedar descol·locat. –*Lavors això del català és un dialecte del castellà?* acostuma a preguntar tot seguit. –*No, és una llengua, igual que el francès o el castellà, el que passa és que...* Potser ja ho ha explicat cent vegades, però el viatger català s'hi esmerça com si fos la primera.

Exactament el mateix feia l'historiador Josep Benet durant el franquisme. Tal com explica en un article publicat a la revista *Serra d'Or* l'any 2002, una de les tasques que duia a terme com a membre del moviment antifranquista clandestí era la de rebre els periodistes estrangers que s'interessaven per la situació catalana sota la dictadura. Benet va entrevistar-se amb personatges

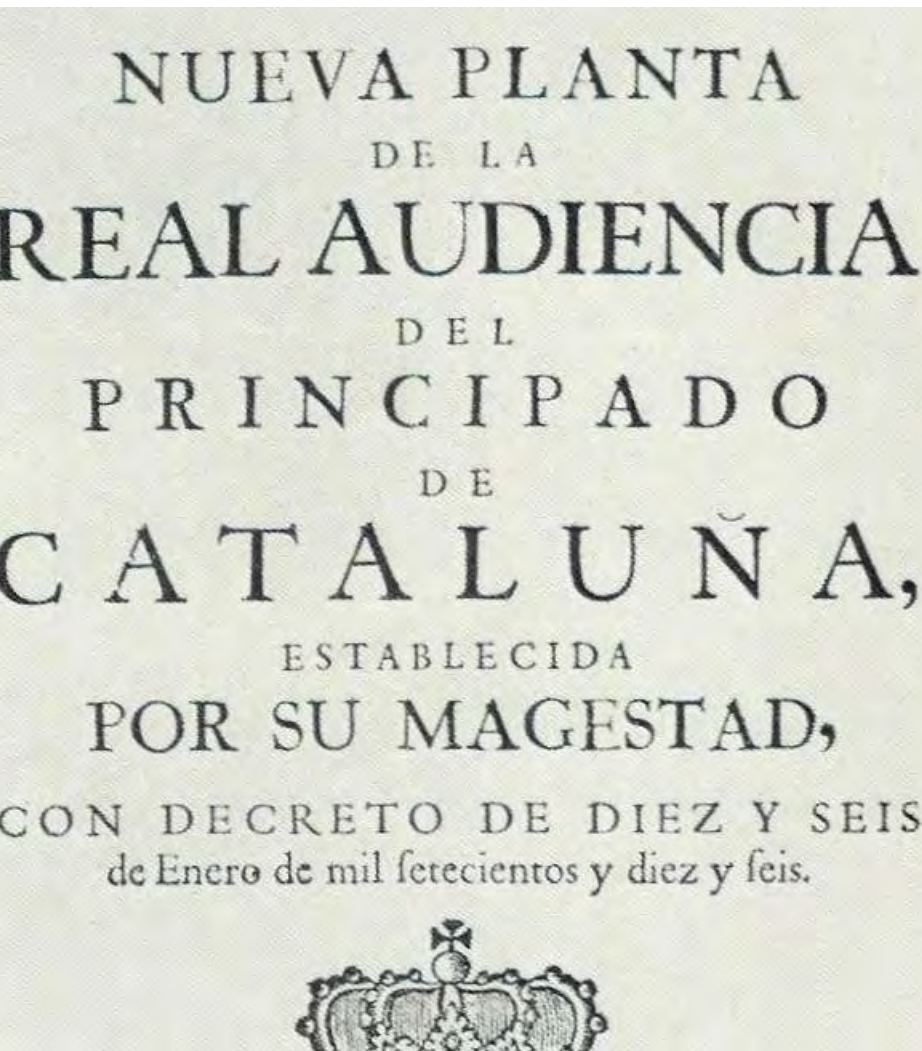
com Peter Benenson, futur fundador d'Amnistia Internacional, o l'escriptor Indro Montanelli, entre d'altres. Els mirava d'explicar el genocidi cultural contra Catalunya que el règim franquista havia iniciat l'any 1939, a la fi de la guerra civil, però no resultava fàcil, ja que, segons Benet, “desconeixien l'existència d'una Catalunya autònoma abans del triomf franquista. [...] Molts creien que el català era un dialecte del castellà, sense literatura pròpia”. L'historiador els mostrava aleshores diaris i revistes d'abans de la guerra o clàssics universals traduïts al català, com un volum amb les obres completes de Shakespeare, l'única edició clandestina que hi havia al món dels textos del dramaturg anglès.

LLUÍS XIV, EL PRIMER QUE VA PERSEGUIR OFICIALMENT EL CATALÀ

La repressió de la llengua i la cultura catalanes durant la dictadura franquista no va ser un fet puntual, sinó la culminació d'una llarga persecució que paradoxalment no va començar a l'Estat espanyol sinó al francès. A mitjan segle XVII, després de la guerra contra Felip IV, Portugal va recuperar la seva inde-

“QUE ELS CATALANS PARLIN EN LA SEVA LLENGUA DAVANT DELS QUE NO L'ENTENEN PER MOLESTAR-LOS, ÉS UNA XIMPLERIA DEL CASTELLÀ RECELÓS”

Miguel de Unamuno (1864-1936)



pendència, mentre que Catalunya era escapçada pel nord. Els territoris del Conflent, el Vallespir, el Rosselló i part de la Cerdanya (avui al Lenguadoc-Rosselló) van passar a mans del rei Lluís XIV, que considerava que “l’ús del català era repugnant i contrari a l’honor de la nació francesa”, segons consta en l’edict de prohibició del català signat pel Rei Sol el 1700.

LA IMPOSICIÓ D’UN MODEL POLÍTIC I LINGÜÍSTIC

A l’altra banda dels Pirineus, la persecució oficial del català no va començar fins després de la guerra de Successió. “*He juzgado por conveniente, [...] reducir todos mis Reynos de España a la uniformidad de unas mismas leyes, usos, costumbres y Tribunales, gobernándose todos por las leyes de Castilla*”, deia Felip V de Borbó el 1707 deixant clares les pautes de l’aplicació del dret de conquesta. Des del Renaixement, les monarquies absolutes s’havien caracteritzat per la imposició de la llengua hegemònica als territoris conquerits. Ho va fer Anglaterra amb Gal·les (1535), Francesc I a França (1539) i el rei espanyol Felip IV a Amèrica (1636). Per això, només quan Catalunya va patir la derrota mili-

JOSÉ
PATIÑO
BORBÒNIC



tar del 1714 i es van abolir les seves institucions, la monarquia castellana es va sentir legitimada per imposar el seu model polític i lingüístic.

Però una cosa és la teoria i una altra, la pràctica, i les autoritats borbòniques es van trobar amb un entrebanc que no esperaven: que la majoria de la població no entenia el castellà. I els que l’entenié perquè l’havien estudiat, no el feien servir en la seva vida quotidiana, com explicava perplex José Patiño, la mà dreta de Felip V a Catalunya, als seus superiors de Madrid. “*Son apasionados de su Patria [...] y solamente hablan en su lengua materna*”.

Aquesta realitat monolingüística exposada per Patiño va ser una de les raons perquè l’any 1716 es redactés el Decret de Nova Planta a l’Estat espanyol, el primer document que ha perseguit oficialment la llengua catalana. Actualment, però, el relat de Patiño és cabdal per un altre motiu: perquè demostra que els catalans no eren bilingües des de l’edat mitjana, tal com part de la historiografia espanyola argumenta encara avui.

IMPOSICIÓ A LES AULES

Els intents espanyols per diluir l’aprenentatge del català a l’escola es remunten al segle XVIII i perduren en exemples com l’acabada d’aprovar Llei d’educació.

De fet, hi ha dos altres grans equívocs que alguns historiadors espanyols encara sostenen sobre la llengua catalana: que aquesta mai no ha estat prohibida i que la llengua castellana mai no ha estat una llengua d’imposició, com fins i tot va dir en un discurs l’any 2002 el rei Joan Carles I de Borbó.

L’ESCOLA, EL PRINCIPAL CAVALL DE BATALLA

Amb el pas dels anys i l’assentament polític borbònic, la imposició del castellà va avançar vers mesures cada vegada més dràstiques, com la reial cèdula signada pel fill de Felip V, Carles III, que prohibia per primer cop l’ensenyament del català a les escoles. Per fer-la complir, als col·legis de Mallorca es va donar als mestres “*una sortija de metal, que el lunes entregará a uno de sus alumnos, advirtiéndolo a los demás que dentro del umbral de la escuela ninguno hable palabra que no sea en castellano*”. Quan un nen parlava en català se li posava l’anell, i en acabar la setmana, al nen que el dugués posat, se’l castigava. La prohibició de Carles III no es limita-

va a l'àmbit de les escoles i va afectar des de l'edició de llibres fins als registres de baptisme, defunció i casament. Amb tot, vist des d'una perspectiva més àmplia, la seva transcendència té a veure sobretot amb el seu objectiu últim: el d'anihilar un poble, el català; mentre en paral·lel es construïa una nova nació: l'espanyola. És el 1770 quan s'estableix l'himne espanyol vigent avui; el 1771, quan es fa obligatori estudiar el *Compendio de la Historia de la Nación*, i el 1785, quan s'estableix la bandera espanyola.

PROHIBIT MORIR EN CATALÀ

D'aquesta manera, Catalunya va creuar les portes del segle XIX amb la seva llengua prohibida a l'Administració pública, al sistema escolar, a l'àmbit eclesial i judicial, als llibres de comptabilitat, a l'edició de llibres i cançons. Era el moment en què s'establí el concepte de *llengua nacional*, el castellà, i de *llengua provincial*, el català, terme que duia incorporada l'etiqueta de *dialecte*. El castellà, en canvi, era considerat la llengua de prestigi, la de la ciència i la cultura, i tan sols amb l'argument de facilitar l'accés a l'ensenyament superior als ciutadans quedava justificada la seva imposició. Tots els governs del segle XIX, fossin del color que fossin, liberals o progressistes, van impulsar noves impositcions, com la de retolar en castellà els epitafis dels cementiris (1838), els cartells dels comerços i el nom dels carrers (1860), o prohibir el català en les escriptures notariales (1862), les obres de teatre (1867) i, fins i tot, parlar per telèfon (1896).

EL CONTEXT QUE VA FER POSSIBLE EL MODERNISME

A diferència de la situació lingüística, l'economia catalana havia pres embranzida, sobretot d'ençà que el 1778 s'havia liberalitzat el comerç entre Amèrica i Catalunya, un veto castellà vigent des dels temps de Cristòfor Colom. A la bonança del comerç, s'hi va sumar un fort procés d'industrialització que va convertir Catalunya en una potència del tèxtil. Tot plegat va fer aparèixer una sòlida classe burgesa que esdevindria mecenes d'artistes i arquitectes. Aquest factor, juntament amb la potent classe obrera aplegada en ateneus culturals, va contribuir a l'aparició del catalanisme polític i la reivindicació de l'ús del català com a llengua literària, un moviment anomenat Renaixença. Un dels seus màxims representants va ser el poeta Jacint Verdaguer, molt amic d'Antoni Gaudí i del seu mecenes, l'industrial Eusebi Güell.

En efecte, el modernisme, conegut ara sobretot per les obres del genial arquitecte, va ser la plasmació artística d'aquesta eferescència literària en català. Seguint el nou corrent artístic que també tenia lloc a França o a Alemanya, l'arquitectura (Gaudí, Domènech i Montaner), la pintura (Casas, Rusiñol) i l'escultura (Llimona) van viure una etapa d'esplendor només comparable a la del romànic català durant l'edat mitjana.

Un dels grans intel·lectuals castellans de la segona meitat del segle XIX, Marcelino Menéndez Pelayo, resumia així els secrets d'aquest ressorgiment propi d'un fènix: *"La fiera y abominable venganza del primer rey de la dinastía francesa no pudo herir el*



Sant Jordi de Pere Nicard



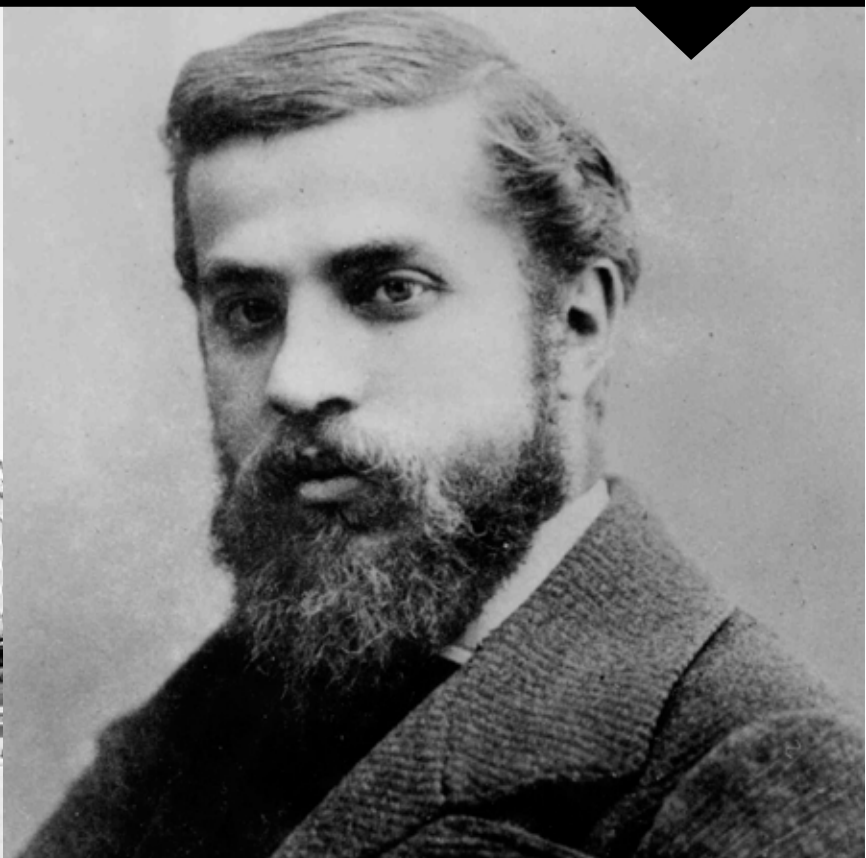
UN LLIBRE I UNA ROSA PEL 23 D'ABRIL

La diada de Sant Jordi, el patró de Catalunya, és una de les festes més estimades pel poble català i avui consisteix a regalar llibres i roses a la família, als amics i, fins i tot, als companys de feina. La festa està documentada des del segle XV i troba el seu origen en la fira dels enamorats, una festa impulsada dos segles abans pel rei Jaume I i en la qual es regalaven roses el 23 d'abril. L'any 1930, la dictadura de Primo de Rivera va mirar de castellanitzar aquesta festa de marcat patriotisme català en el Dia del Llibre, ja que Miguel de Cervantes (i també William Shakespeare) havia mort un 23 d'abril. Amb tot, lluny del seu propòsit, aquesta curiosa combinació de llibres i roses no ha fet més que engrandir aquesta festa a la qual cada any assisteixen alguns dels principals escriptors del món per signar, a peu de carrer, els seus llibres.



GAUDÍ, A LA PRESÓ

L'any 1924, l'arquitecte Antoni Gaudí va negar-se a parlar en castellà a un policia. Era un dels moments àlgids de l'ofensiva anticatalana per part del Govern del dictador Primo de Rivera, i Gaudí, que llavors tenia 72 anys, va ser detingut i empresonat. La defensa que l'arquitecte feia del català també s'evidenciava cada vegada que algun personatge il·lustre visitava les obres de la Sagrada Família, ja que l'arquitecte sempre els parlava en català, fins i tot el dia que hi va anar el rei Alfons XIII.



L'EXCESSIU ÚS DEL CATALÀ VA SER UN DELS ARGUMENTS ESGRIMITS PER LA DEFENSA DELS COLPISTES DEL 23 DE FEBRER DEL 1981

alma de Cataluña [...] Destruídas las instituciones, el gran espíritu que las animaba continuó flotando sobre los escombros humeantes de la heroica Barcelona [...] Resistió el derecho civil en su parte más substancial [...] y nunca dejó el catalán de ser lengua escrita en obras sagradas y profanas”.

Bon coneixedor de la història i la cultura catalanes, d'intel·lectuals castellans que pensessin com Menéndez Pelayo n'hi havia pocs. Com demostren molts articles publicats a Madrid en el tombant del segle XIX al XX, en lloc de veure la llengua i cultura catalanes com una riquesa que contribuïa a engrandir el conjunt d'Espanya, les percebiien com una ofensa i una amenaça. En aquest context, mentre des de Catalunya es treballava perquè el català recuperés el seu caràcter oficial, a Madrid es començava a construir un marc històric concret que permetés negar aquesta oficialitat, manipulacions i equívocs que s'han vingut repetint des d'aleshores tant a l'esfera política com mediàtica fins a colpir en l'opinió pública espanyola. Així, s'arriba a afirmar que les Corts catalanes (el seu òrgan de govern fins al 1714) mai no havi- en tingut el català com a llengua oficial, quan totes les actes que es conserven estan escrites en aquesta llengua (Menéndez Pidal, 1902), o que *“ningún pueblo establecido se opuso nunca al catalán”* (Tubiño, 1880), en plena època de prohibicions.

INTEL·LECTUALS CASTELLANS EN DEFENSA DEL CATALÀ

Entrat ja el segle XX, la dictadura de Primo de Rivera va representar una nova onada repressiva. El 18 de setembre del 1923, cinc dies després d'assolir el poder, el general colpista va prohibir hissar la bandera catalana i l'ús del català en la documentació de les corporacions públiques i associacions, i també va fer tancar quaranta-sis associacions per considerar-les massa patriòtiques. El nivell de repressió va ser tal que el març de l'any següent va passar un fet insòlit: 116 escriptors en llengua castellana van signar un manifest en defensa del català. Entre els signants, destaquen les firmes del poeta que després seria afusellat durant la guerra civil, Federico García Lorca, de José Ortega y Gasset o de Manuel Azaña, futur president de la República Espanyola en plena guerra.

El manifest va tenir el seu impacte i el 1927 Madrid va acollir una fira del llibre en català. *“Estos seis mil volúmenes que nos trae la Exposición no son, como quieren algunos catalanóforos, un alarde de castellanofobia, sino simplemente una necesidad lingüística. [...] Es lógico que los catalanes escriban en catalán, porque se expresan en esa lengua [...] y porque hay un numeroso público de lectores. De un libro de Platón editado en catalán*

se han vendido 4000 ejemplares en dos años”, explicava a *La Voz* Luis Araquistáin, el qual afegia que mai no s'havien venut 4.000 exemplars d'un llibre de Plató en castellà.

EL GENOCIDI CULTURAL FRANQUISTA

Un cop caigut Primo de Rivera, l'any 1930, la proclamació de la República l'any 1931 es va traduir en el retorn de l'oficialitat del català i la recuperació de certa autonomia política. Però la negociació de l'Estatut que havia d'establir les bases d'aquest autogovern i el fet que altres llocs d'Espanya, com el País Basc, Aragó o Astúries, també redactessin els seus respectius estatuts, va tornar a tensar les cordes i va generar un encès debat a Madrid sobre l'organització territorial de l'Estat republicà. Afirmacions en diaris com *El imparcial* del tipus *“Antes que el Estatuto, la guerra civil”*, no solament predeïen la tragèdia que s'augurava sinó que també demostren que reduir l'esclat del conflicte a l'odi entre les dretes i les esquerres és altament reduccionista.

La realitat és que el temor que tot aquell reguitzell d'estatuts trenqués Espanya va legitimar, per a molts, un alçament militar que tenia en l'exaltació del nacionalisme espanyol el seu principal leitmotiv. *“Transformaremos Madrid en un vergel, Bilbao en una gran fábrica y Barcelona en un inmenso solar”* era una de les sentències que deixava anar durant la guerra el general franquista Queipo de Llano en les seves incendiàries emissions radiofòniques. Però Catalunya no solament era el blanc de totes les ires en el bàndol franquista. En el bàndol republicà, la sensació que l'autogovern de Catalunya havia precipitat la guerra va generar un gran ressentiment, de manera que quan Franco va abolir l'Estatut d'Autonomia i va eliminar l'oficialitat del català l'any 1938, alguns republicans espanyols ho van veure amb bons ulls.

El franquisme va ser el particular Holocaust de la llengua i la cultura catalanes. D'una banda, Franco estava convençut que si feia desaparèixer d'arrel el català de la vida pública i suprimia totes les seves institucions culturals, començant per la universitat, desapareixeria també la seva personalitat nacional. I de l'altra, perquè la pràctica totalitat d'intel·lectuals catalans es van veure abocats a l'exili.

Un dels punts de referència d'aquest exili cultural va ser la casa del compositor Pau Casals a Prada de Conflent, sota administració francesa. Casals va deixar de banda la música per dedicar-se a enviar ajuda als refugiats catalans, entre els quals hi havia noms rellevants de les lletres catalanes com Mercè Rodoreda, Pompeu Fabra o Pere Calders. Però cap llei ni sanció no podia im-

**EL CATALÀ
ÉS LA 9a LLENGUA
DE LA UE I LA SEGONA
DE LA PENÍNSULA,
PER DAVANT
DEL PORTUGUÈS**



ALGUNES COSES QUE (POTSER) NO SAPS DEL CATALÀ

- 1 La **Viquipèdia** en català es va penjar a la xarxa just després de la versió anglesa, i així es va convertir en la segona versió més antiga del món. Ara és la quinzena enciclopèdia en nombre d'articles, tot i que pel pes demogràfic de la comunitat catalanoparlant el normal seria ser la cinquantesena o seixantesena.
- 2 Les **Homilies d'Organyà** són el text literari més antic escrit en llengua catalana. Es van escriure entre el final del segle XII i el començament del XIII i és el fragment d'un sermó destinat a la predicació de l'evangeli.
- 3 L' **Himne del Barça** és en català. Durant la repressió franquista, com que l'himne i la bandera de Catalunya estaven prohibits, hissar la bandera del F. C. Barcelona i cantar l'himne a l'estadi es van convertir en símbols de catalanitat.
- 4 **Ramon Llull** és el primer autor literari rellevant en català i el primer autor medieval que va fer servir una llengua romànica per transmetre coneixements filosòfics, teològics i místics, que fins llavors es transmetien en llatí. Avui, l'Institut Ramon Llull vetlla per la difusió del català arreu del món.
- 5 El cantautor català Joan Manuel Serrat era el cantant elegit per interpretar 'La La La' al **Festival d'Eurovisió** del 1968. Però quan, uns dies abans, se li va denegar el permís per interpretar una part de l'actuació en català, va rebutjar cantar-la i va ser substituït per Massiel per interpretar la cançó, que va guanyar el festival.
- 6 '**Tirant lo Blanc**', escrita pel valencià Joanot Martorell al segle XV, és una de les millors novel·les cavalleresques de la literatura universal. A 'El Quixot', és l'únic llibre que Miguel de Cervantes salva de la crema de llibres.

pedir que, dins de casa, els pares continuessin parlant en català als seus fills com s'havia fet sempre. O que es continuessin imprimint revistes i obres literàries en català, això sí, en la més estricta clandestinitat. Amb tot, va ser la música la que, finalment, va aconseguir trencar el silenci imposat pel franquisme. A través d'un moviment conegut com a Nova Cançó, a la dècada dels seixanta, un grup de joves cantautors, entre els quals hi havia Lluís Llach, Raimon o Joan Manel Serrat, van posar banda sonora a les tancades i manifestacions de protesta articulades per les xarxes polítiques clandestines que reivindicaven la recuperació de les institucions catalanes i el retorn de la democràcia.

RESISTÈNCIA I CLANDESTINITAT

En aquests entorns clandestins es vinculava la persecució del català només al règim d'ultradreta, donant a entendre que la relació de l'esquerra espanyola envers la llengua catalana sempre havia estat tolerant i respectuosa. Però per l'historiador especialitzat en la persecució política del català Francesc Ferrer i Gironès, la història demostrava el contrari. La manera com es va teixir la Transició i tot el que ha succeït després, un cop consolidada la democràcia, li han donat la raó. Entre l'aprovació de la Constitució del 1978 i l'any 2002, Ferrer i Gironès va comptabilitzar fins a 150 normes que han fet obligatori l'ús del castellà i optatiu l'ús del català, sigui des de l'àmbit legislatiu, judicial o



EL CAMP NOU, ESCENARI DE CATALANITAT

L'estadi del F. C. Barcelona s'ha omplert de gom a gom cada vegada que s'hi ha celebrat un acte reivindicatiu en defensa de la llengua, la cultura i la nació catalanes. Especialment remarcable va ser el recital organitzat per La Crida a la Solidaritat el 1981, el concert del cantautor Lluís Llach (al costat) del 1985 i el Concert per la Llibertat celebrat aquest mateix any 2013 (dalt), en el qual cent mil persones van reivindicar el dret del poble català i de tots els pobles del món a poder decidir lliurement i democràticament el seu futur.

executiu. També ha estat durant el règim constitucional quan el català ha perdut definitivament la seva antiga unitat lingüística integrada per Catalunya, el País Valencià, les Illes Balears i la Franja de Ponent, a Aragó.

EL CATALÀ EN DEMOCRÀCIA: UNA ARMA PER GUANYAR VOTS

Aquest procés va començar a València el 1978 i va consistir a contraposar les tradicions i la llengua dels valencians a tot allò relacionat amb Catalunya i el català (però mai en contraposició a la noció d'Espanya i el castellà). Durant els anys 1980 i 90, aquesta estratègia pròpia del "divideix i venceràs", que també es

va aplicar a les Illes Balears, va donar com a resultat la marginació d'aquelles persones i institucions que lluitaven a favor de la tradicional unitat de la llengua i cultura catalanes als antics territoris de la Corona d'Aragó. I és que en el tombant del segle XX al XXI, les vexacions al català han estat constants. Serveix d'exemple la darrera etapa del govern de Felipe González, quan CiU (el partit catalanista amb més representació parlamentària) tenia la clau del Govern espanyol. Per desestabilitzar-lo, el principal partit de l'oposició liderat per Jose M. Aznar va crear una campanya mediàtica contra Catalunya, sovint amb l'ús del català com a cavall de batalla. Quan, en les eleccions següents,



Mercè Rodoreda



Pa negre



va ser Aznar qui va necessitar el suport de CiU per governar, aquest va endolcir el seu discurs afirmant que llegia i parlava català “en la intimitat”. Va ser durant aquesta època quan l'auto-ra d'aquest article li va sentir dir una frase que evidencia fins a quin punt arriba a vegades la confusió castellana. “Jo sóc espanyol, i com que sóc espanyol, sóc català”, va deixar anar Aznar en un míting. Mentre els militants del PP l'interrompien amb aplaudiments, servidora es va quedar perplexa. És que ara resultava que pel fet de ser europea, també em podia considerar alemanya o francesa?

No cal fer gaires hores d'hemeroteca per identificar tota una galeria de sentències similars, algunes ridícules, d'altres maquiavèliques, esbombades per polítics, intel·lectuals i acadèmics que els diaris, les ràdios i les televisions han anat repetint i amplificant. La llista és prou llarga perquè a Catalunya se n'hagin publicat diversos llibres recopilatoris i, avui, continua creixent. També encara es continuen aprovant mesures contràries a la llengua catalana amb el pretext que, a Catalunya, el castellà es

troba amenaçat pel català. L'última és la nova Llei d'educació, signada aquest mateix 2013, i que fa recular el model lingüístic de les escoles públiques catalanes amb l'argument que els nens no aprenen prou bé el castellà, per més que els exàmens que se'ls fan diguin tot el contrari. O l'aprovació per part de les Corts aragoneses d'un nou nom per al català que es parla a la Franja de Ponent, administrativament aragonesa. A partir d'ara en lloc de català aquesta llengua es dirà *llengua aragonesa propia de l'àrea*

5 LLIBRES QUE ET RECOMANEM LLEGIR

Les veus del Pamano, Jaume Cabré (2008)
La pell freda, Albert Sánchez Piñol (2002)
La plaça del diamant, Mercè Rodoreda (1962)
Incerta glòria, Joan Sales (1956)
Tirant lo Blanch, Joanot Martorell (1490)

5 CANÇONS D'ARA I DE SEMPRE

Alegria, Antònia Font (2002)
Paraules d'amor, Joan Manuel Serrat (1967)
L'Estaca, Lluís Llach (1968)
Veles e vents, Raimon (1970)
L'amor feliç, Mishima (2012)

oriental (LPAO), un canvi totalment ridícul criticat fins i tot en àmbits espanyols.

Per coses com aquesta, s'ha instal·lat en l'opinió pública catalana un sentiment de fatiga, d'haver arribat a un punt mort en el qual un ja no pot explicar-se més. I també de frustració, la de comprovar com les generacions d'espanyols nascuts en democràcia continuen sent educades en una gran ignorància pel que fa a la història i a la realitat de Catalunya. També ignoren (o ho

5 PEL·LÍCULES QUE NO ET POTS PERDRE

Pa negre, Agustí Villaronga (2010)
Salvador, Manuel Hueriga (2006)
Els sense nom, Jaume Balagueró (1999)
Amic/Amat, Ventura Pons (1998)
Tres dies amb la família, Mar Coll (2009)

fan veure) que la llengua que es troba veritablement amenaçada per la manca d'un estat que vetlli realment per ella és el català. I malgrat tot, avui és la vuitena llengua de la blogosfera i la catorzena a Google, que té una versió en català igual que les plataformes de Facebook, Twitter i Youtube. La seva vitalitat només té un responsable: la societat civil catalana, que des de fa tres segles només ha tingut un aliat per garantir la supervivència de la seva llengua: ella mateixa. ▶

TREBALL EN EQUIP

Els castellers, torres humanes d'entre 10 i 12 metres d'alçària, són un clàssic de la cultura popular catalana. La pinya, la base sobre la qual s'alça el castell, és una bona metàfora del concepte d'esforç col·lectiu que mou la societat catalana actual.

Colla Joves Xiquets de Valls

EL FUTUR QUE VOLEM

Malgrat la profunda crisi econòmica i el dèficit fiscal, la Catalunya del present té motius per ser optimista perquè segueix sent capdavantera en àmbits com la recerca científica i biomèdica, és competitiva en el terreny de les exportacions i continua essent un imant per al turisme. També es manté la seva tradicional solidaritat. Unes capacitats que pretenem potenciar com a nou estat d'Europa. Aquesta és la Catalunya que imaginem per al nostre futur immediat.

Gràcies a aquest llibre que un ciutadà català li ha enviat com a obsequi, ha pogut conèixer de primera mà els darrers segles de la història de Catalunya, una de les nacions més antigues d'Europa i una de les que amb major insistència ha defensat les seves llibertats al llarg dels temps. Precisament, les darreres mobilitzacions en nom d'aquestes llibertats han estat les més multitudinàries que s'han produït al nostre continent d'ençà del final de la Segona Guerra Mundial. Mobilitzacions —sempre pacífiques, festives i integradores—, que han mostrat una àmplia majoria social desacomplexada i madura que exigeix el dret democràtic dels catalans a tenir veu pròpia al món, sense interferències ni coaccions.

Fins ara, en aquest llibre, li hem descobert el nostre passat, però no volem acabar sense parlar-li també del nostre futur i, sobretot, d'allò que els catalans podem aportar a la comunitat internacional. Volem constituir-nos en un estat independent plenament democràtic i integrat en la xarxa global dels estats de ple dret. Volem un estat que formi part de totes les institucions internacionals. Un país coresponsable amb els reptes globals que ens afecten, que participi activament en la resolució de problemes. Volem un país que compensi la seva mida reduïda amb una gran capacitat participativa en tots els fòrums globals.

Aquesta voluntat té un plantejament molt particular, mediterrani, podríem dir-ne. Volem jugar amb alegria i volem gua-

El compromís dels catalans en la construcció europea és total. Catalunya està disposada a cedir la sobirania que sigui necessària per construir una Europa millor

nyar el partit jugant bé, amb joc net, amb valors. Compartim la visió de liderar, des del sud d'Europa, unes polítiques que donin ple sentit a la paraula democràcia i garanteixin el benestar dels ciutadans. Volem liderar, amb modestia però també amb orgull, l'equilibri entre la qualitat de vida i la competitivitat industrial més avançada. Volem ser un estat seriós i amable, com ho és la nostra capital, Barcelona. I ho volem fer com sempre hem fet les coses, amb la cultura com a principal motor del nostre devenir. Som un país petit, és veritat, però molt potent culturalment al llarg de la història. De fet, en els anys més durs, en els anys de foscor i repressió contra la nostra gent, la cultura ha estat una arma molt eficaç per continuar reivindicant-nos com a poble.

TERRITORI DE PAS

Hem estat, des d'antic, un territori de pas, un territori on han arrelat i s'han convertit en catalans persones amb altres llengües i altres cultures. I també hem estat un país associatiu, un país de gent que s'ajuda mútuament i que avui vol obrir aquesta manera de fer cap enfora. Volem tenir l'autonomia necessària per poder desplegar totes les nostres capacitats. Sabem que avui, al segle XXI, la independència absoluta no tan sols és una quimera sinó que és una quimera no aconsellable. Els catalans sempre hem treballat en equip i no ens fa por col·laborar amb totes les instàncies que calguin per fer un món millor.

No volem engegar un nou estat amb els vicis tradicionals de l'estatalisme mal entès dels segles XIX i XX ni volem reeditar un estat-nació decimonònic. Tan sols volem dirigir la nostra nau perquè el poble ho demana majoritàriament. Tenim la il·lusió d'emprendre aquest viatge amb les maletes plenes de bons propòsits. Som conscients que no ho podem fer sols. I som conscients també que haurem de col·laborar amb tothom, incloent el que aviat serà el nostre antic estat, Espanya. Els nostres primers passos hauran d'anar en la direcció de restablir els ponts de diàleg i bon veïnatge. Molts ciutadans d'origen espanyol (bona part d'ells, per cert, favorables a la independència) viuran a Catalunya i conformaran un llegat que no voldrem esborrar. Catalunya no només es mereix la independència sinó que la necessita urgentment. És una necessitat vital, cultural i econòmica que no podem eludir per més temps.

UN PAÍS D'EUROPA

Volem formar part de la Unió Europea com a membre de ple dret. Els catalans sempre ens hem sentit europeus i ara ens en sentim més que mai. El nostre compromís en la construcció europea és total i estem disposats a cedir tota aquella sobirania que sigui necessària sempre que serveixi per construir una Europa millor,

L'APOSTA PER LA CIÈNCIA

L'informe Biocat 2011 posa de manifest la posició capdavantera de Catalunya en els sectors relacionats amb la biologia i la medicina. El 2010 va ser la comunitat autònoma de l'Estat espanyol que va crear més noves empreses biomèdiques i biotecnològiques, que representen el 29,4% de la facturació total de les empreses d'aquest àmbit que hi ha a l'Estat.

EXCEL·LÈNCIA CIENTÍFICA

El rànquing de concessió de fons europeus per habitant situa Catalunya com el segon país en excel·lència científica de la Unió Europea, només per darrere dels Països Baixos.

MÉS DE
10.000.000 €
EN DONATIU

DONACIONS SOLIDÀRIES

A l'inici dels anys 60, a Catalunya es van fer els primers trasplantaments d'òrgans de l'Estat. Avui l'índex de donants catalans (35,4% per milió d'habitants) duplica la mitjana europea (18,2) i depassa de llarg el dels EUA (26,3). D'altra banda, **La Marató** que la Televisió de Catalunya organitza des de fa 20 anys cada Nadal va superar (en relació amb la seva població) la Téléthon de la cadena France 2 recaptant més de 10.000.000 d'euros —que en aquesta edició es van destinar a la lluita contra el càncer.

Font: ONT, Bioeticanet, Sctransplant.org i TVC

LES
UNIVERSITATS
CATALANES FAN EL
60%
DE LA RECERCA
DE L'ESTAT
ESPANYOL



EL SINCROTRÓ ALBA

A la rodalia de Barcelona hi ha el **Parc Científic i Tecnològic de l'Alba**, un espai de referència internacional en l'àmbit de la recerca tecnològica i en el qual treballen unes cent setanta empreses nacionals i estrangeres. La peça angular del Parc és el sincrotró, inaugurat el març del 2012. La font de llum que emet aquest accelerador de partícules permet visualitzar l'estructura atòmica de la matèria i estudiar-ne les propietats, fet que el converteix en un dels laboratoris més potents del món per fer recerca científica.





A L'AVANTGUARDA

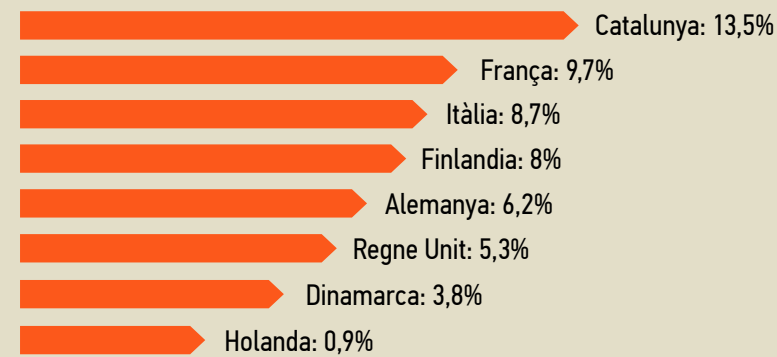
Als anys noranta, la capital catalana va passar de ser una ciutat familiar i industrial a convertir-se en una urbs cosmopolita on convergien tota mena d'avantguardes. El barri del Raval, on es troba el Museu d'Art Contemporani de Barcelona, exemplifica aquesta transformació.

DINAMISME ECONÒMIC

Catalunya rep gairebé dos turistes per cada habitant: 15 milions i mig el 2012. Aquesta dada converteix Catalunya en el país que rep més turistes del món en proporció al nombre de població, per davant de França i els EUA.

LÍDERS EN EXPORTACIONS

En els darrers 25 anys, i sobretot arran de la crisi i les dificultats del mercat interior, les exportacions catalanes han crescut una mitjana del 12% anual. Es tracta d'un creixement en vendes que es troba per damunt dels grans països exportadors, com Alemanya, Itàlia i França.



1988/2007
+12% ANUAL

QUÍMIC
23,78%

AGROALIMENTARI
10,6%

METAL·LÚRGIC
6,53%

ELECTRÒNIC
6,09%

AUTOMOCIÓ
17,18%

TÈXTIL
7,64%

MAQUINÀRIA
6,24%

Font: EOI

FIRES I CONGRESSOS

L'any 2013 s'ha celebrat la vuitena edició a Barcelona del **Mobile World Congress**, el congrés de telefonia mòbil més important del món i que continuarà celebrant-se a la capital catalana com a mínim fins al 2018. Es tracta d'un dels molts congressos que acull el parc firal de la ciutat, juntament amb el **Saló de L'Automòbil, Construmat i Smart City**. El parc firal té una cartera de 70 salons (biansuals, anuals, biennals, triennals i quadriennals), reuneix 30.000 empreses (directes i representades) i rep cada any uns 2,5 milions de visitants.

EL PARC FIRAL DE BARCELONA TÉ
70 SALONS
15 DELS QUALS DE GRAN RESSÒ INTERNACIONAL

MOBILE
WORLD CAPITAL
BARCELONA

DE FERRAN ADRIÀ ALS GERMANS ROCA

Aquest 2013, a Catalunya hi ha cinquanta-quatre restaurants catalans guardonats com a mínim amb una estrella de la guia Michelin. D'aquests, el restaurant Sant Pau, liderat per la cuinera **Carme Ruscalleda**, i el Celler de Can Roca, regentat pels **germans Roca** de Girona, tenen tres estrelles, la màxima distinció que atorga la prestigiosa publicació francesa. El Celler de Can Roca també està considerat el millor restaurant del món per la reconeguda revista britànica *Restaurant*, títol que ha rebut durant cinc anys El Bulli de **Ferran Adrià**. Tots han contribuït a fer de la cuina catalana una de les més creatives i avantguardistes del món.

més democràtica, més cooperativa, més solidària i més conscient del seu paper en el món. Una Europa, en definitiva, al servei dels pobles i dels seus ciutadans.

Malgrat tot, però, no voldrem renunciar als nostres principis. No voldrem renunciar a la nostra llengua, que és la màxima expressió de la nostra cultura. No voldrem renunciar a cap dels atributs de marca que hem construït durant segles: esforç, innovació, creativitat, solidaritat interna i externa, cultura, pau i, sobretot, una voluntat ferma de ser, de continuar existint com a poble.

EL PAS MÉS TRANSCENDENT

Volem convidar al món a conèixer Catalunya i a ajudar-nos en aquest procés. Amb aquest últim pas, amb aquest últim pas tan important, els catalans culminem una obra inacabada que, per avatars aliens a la nostra voluntat, es va interrompre brusquement el 1714 amb la caiguda de Barcelona, just en el moment en què s'estaven formant els estats nació moderns.

Durant aquests 300 últims anys, amb tot en contra, els catalans hem demostrat al món la nostra voluntat de ser. Hem patit guerres i dictadures, hem patit persecucions de la nostra cultura. Fins i tot, tenim el trist privilegi de comptar amb l'únic president europeu escollit de manera democràtica que va ser assassinat pel feixisme. Però, malgrat tot, mai no hem perdut la voluntat de ser. Per això celebrem aquest pas transcendent que estem a punt de fer. I el farem amb una actitud dialogant i oberta amb tots els pobles i cultures del món. Moltes gràcies! ▶

54
RESTAURANTS
CATALANS TENEN
ESTRELLA
MICHELIN

L'equip d'"EL món ho ha de saber!"

Jordi Creus, director general de Sàpiens Publicacions
Clàudia Pujol, directora de Sàpiens
Víctor Gavín, professor d'Història Contemporània UB
Agustí Alcoberro, director del Museu d'Història de Catalunya
Marta Serra, responsable de producció i distribució de Sàpiens Publicacions
Sònia Casas, redactora en cap de Sàpiens
Caterina Úbeda, cap de mitjans digitals de Sàpiens Publicacions
Àngel Casals, doctor en Història Moderna de la Universitat de Barcelona
Albert Bernat, disseny gràfic i direcció d'art
Anna Molas, Xplica't - Comunicació i Tecnologia
Raül Presseguer, Xplica't - Comunicació i Tecnologia
Josep M. Solé Sabaté, catedràtic d'història contemporània de la Universitat Autònoma de Barcelona
Antonio Medina, director comercial de Sàpiens Publicacions
Gerard Birbe, responsable de nous projectes de Sàpiens Publicacions
Miquel Puig, Xplica't - Comunicació i Tecnologia



Col·laboradors

Autors dels reportatges: Jordi Creus i Clàudia Pujol (Una nació anomenada Catalunya), Agustí Alcoberro (Una veritable guerra mundial), Maria Coll (La decisió dels catalans), Arnau Cònsul (Sense amics a Utrecht), Agnès Rotger (Viurem lliures o morirem!), Carles Padró (La fi de l'Estat català), Antoni Sella (La lluita per l'autogovern), Jordi Mata (300 anys d'espoli), Gemma Aguilera (Tots els camins porten a Madrid), Jordi Finestres (Tres segles en el punt de mira), Sònia Casas (Croades contra la llengua i entrevistes), Albert Arnaus (dades estadístiques d'El futur que volem)

Assessors: Agustí Alcoberro, Àngel Casals, Jordi Creus, Víctor Gavín, Josep M. Figueres, Pere Macias, Josep M. Solé Sabaté

Traductors lingüístics: Josep M. Garcia (v. castellana), Alan Moore (v. anglesa), Patrick Roca Batista (v. francesa), Krystyna Schreiber (v. alemanya)

Correctors lingüístics: Liz Castro (v. anglesa), Txell Coll (v. catalana), Jenny Menzel (v. alemanya), Natalie Vivo (v. francesa)

Cartografia: Andreu Grau (p. 22, 24 i 25)

Fotografia: Age Fotostock (p. 8, 9, 14, 15, 16, 17, 42, 65, 72, 73, 101, 102, 106, 108, 107, 127), Fundació Pau Casals (10, 11), Getty Images (12, 44, 98, 99), Aisa (18, 19, 26, 27, 34, 35, 36, 37, 40, 41, 44, 89, 126), Índex (28), The Art Archive (46, 47), AHCB (32, 33, 50, 51, 54, 55, 56, 57), Fototeca (51, 90, 91), MHCB (52, 53, 86, 87), Pep Parer (53), Cèlia Atset (58, 59), Assemblea Nacional Catalana (59), Enrique Marco (61), Gemma Cascón (68, 69), EFE (70, 71, 104, 109), ANC-Fons Brandolí (76, 77), P. Madueño (78), Parlament de Catalunya (80, 81), AMDSM (84, 85), Gtres (88), Oriol Clavera (94), Centre Excursionista de Catalunya (102, 103), Siqui Sánchez (105, 141), FCB (116, 117), Armengol (119), Maria Rosa Vila (31, 39, 67, 83, 97, 117, 137), La Vanguardia (122, 123), Aitor Sánchez (130, 131), Noemí Elias (132), Dani Codina (123, 138, 139), Rafael Vargas (142, 143), Maribel Ruíz de Erenchun (144), Antonio Navarro Wijkmark (145).

Base de dades: David Alvarado, Montse Angulo, Elvira Ballesta, Ferran Caldés, Jaume Cassanyer, M. Àngels Cortina, Elena Cuesta, Jacques Dehalu,

Carme Escales, Víctor Farradellas, Jordi Font, Josep Font, CarLa Galisteo, Christophe Lacrois, Andikona Loizate, Òscar Marín, Pepa Maymó, Carme Melià, Joan Morales, Miquel Nieto, Àlex Novials, Isabel-Cuca Petit, Susana Porras, Laura Reinón, Ester Rius, Isabel Rodà, Guillem Rodríguez, Berta Ruíz, Esther Sánchez Auladell, Josep Sucarrats, Joana Verdera, Esther Vergés

Web: Esteve Travasset, BabSoftware

Agraïments: Albert Castellón, Arnau Grinyó, Eduard Voltas, Oriol Soler, Consell de les Assemblees Exteriors de l'Assemblea Nacional Catalana (ANC) i les Comunitats de Catalans de l'Exterior (Casals Catalans)